

I

- i¹ (i') *m.db* Xarafka sagaalaad ee alifka soomalida.
- i² *mu.dhm.ly* Magacuyaal layeelo oo tilmaamaya qofka koowaad ee kelida ah, oo laga hadlaayo.
- ib** *m.db (-bo, m.l)* 1. Dalool yar oo naasaha caaraddooda ku yaal oo ay caanuhu ka soo baxaan. 2. Dalool ku yaal xubinta taranka laboodka oo ay kaadidu ka soo baxdo. 3. Dhuun yar oo xanjo ka samaysan oo dhurduhu u maro surta.
- ibadaboole** *m.db (-layaal, m.l/db)* Cudur ibta naasaha xoolaha ku dhaca oo caanaha ku celiya. *ld ibadaboolo.*
- ibadaboolo** *m.db ld ibadaboole.*
- ibagorayee** *f.mg2 (-yeeyay, -yeysay)* Hal irmaan si aan wanaagsanayn naasaha uga marid.
- ibagorayeyn** *m.f.db eeg ibagorayee.*
- ibagorayeysan** *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax la ibagorayeyey ahaansho (hal irmaan).
- ibagorayeysnaan** *m.f.db eeg ibagorayeysan. ld ibagorayeysnaansho.*
- ibagorayeysnaansho** *m.l/db ld ibagorayeysnaan.*
- ibagorayo** *m.db* Maridda hal irmaan si candhada ka bararisa loo maro.
- ibagujee** *f.g2 (-jeejay, -jeysay)* Hal irmaan si ay u godlato naasaha si tartiib ah uga salaaxid.
- ibagujeyn** *m.f.db eeg ibagujee.*
- ibagujyo** *m.db* Salaaxidda neef geel ah oo irmaan naasaha laga salaaxo si uu u godlado.
- ibagurayo** *m.db* Bararka naasaha geela marka si xun loo maro ay bararaan.
- ibaguryee** *f.mg2 (-yeeyay, -yeysay)* Hal si xun loo maray nasaaha ka bararid.
- ibaguryeyn** *m.f.db eeg ibaguryee.*
- ibaguryeysan** *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax la ibaguryeyey ahaansho (hal).
- ibaguryeysnaan** *m.f.db eeg ibaguryeysan. ld ibaguryeysnaansho.*

- ibaguryeysnaansho** *m.l/db ld ibaguryeysnaan.*
- ibajiiqo** *m.db* Yaraanta iyo ciriirinnimada uu yeesho caanamareenkka naaska
- ibajitaysan** *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax ibajito hayso ahaansho (neef geel ah).
- ibajitaysnaan** *m.f.db eeg ibajitaysan. ld ibajitaysnaansho.*
- ibajitaysnaansho** *m.l/db ld ibajitaysnaan.*
- ibajito** *m.db* Ibadabooke.
- ibajitoobid** *m.f.db eeg ibajitow.*
- ibajitow** *f.mg1 (-oobay, -owday)* Neef geel ah oo ibajito naaska ka gashay noqosho.
- ibalaroor** *m.l.u* Geed-nagaar xajiiinka u eg oo xooluhu aad u daaqaan, kuna dararaan markiiba. *ld iballaroor.*
- iballaroor** *m.l.u ld iballaroor.*
- ibamar¹** *m.l* Maridda hal irmaan afarta naas laga maro. *ld ibamaryo.*
- ibamar²** *f.g1 (-ray, -rtay)* Hal irmaan afarta naas ka marid. *ld ibamaryee.*
- ibamarad** *m.l ld ibamarasho.*
- ibamaran** *f.mg4 (-rcaa, -rnayd)* Wax la ibamaray ahaansho (hal irmaan). *ld ibamaryeysan.*
- ibamarasho** *m.f.db eeg ibamaro. ld ibamarad, ibamaryeysad, ibamaryey-sasho, ibamaryeys.*
- ibamarid** *m.f.db eeg ibamar².* *ld ibamar-yeyn.*
- ibamarnaan** *m.f.db eeg ibamaran. ld ibamarnaansho, ibamayeynsaan, ibamaryeysnaansho.*
- ibamarnaansho** *m.l/db ld ibamarnaan.*
- ibamaro** *f.g3 (-rtay, -ratay)* Hal irmaan afarta naas ka marasho. *ld ibamaryeyso.*
- ibamaryee** *f.g2 (-yeeyay, -yeysay)* *ld ibamar².*
- ibamaryeyn** *m.db ld ibamarid.*
- ibamaryeysad** *m.l ld ibamarasho.*
- ibamaryeysan** *f.mg4 (-naa, -nayd)* *ld ibamaran.*
- ibamaryeysasho** *m.db ld ibamarasho.*
- ibamaryeysi** *m.l ld ibamarasho.*
- ibamaryeysnaan** *m.db ld ibamarnaan.*

ibamaryeysnaansho *m./l dh ld ibamarnaan.*
ibamaryeyso *f.g3 (-saday, -satay)* *ld ibamaro.*
ibamaryo *m.dh ld ibamar¹.*
ibarmid *m.dh ld ibamarid.*
ibayar *m.dh Hal naasa yaryar.*
ibayaro *m.dh Yaraanta naasaha iyo ciriiriga caanamareenka ee ay hal yeelato*
ibdar *m.l (-rro, m.dh)* 1. Caano yar oo dhowrto ahaan la isugu daro. 2. Xoolaha markay dararaan oo uu naaskoodu gaaro xoorka caanaha. 3. Dhaawac gaara caanamareenka naaska oo ay candhadu caanaha ceshan weydo.
ibi *m.dh (-byo, m.l) (c.naf.)* Mandheerta haweenka. *ld ebi¹.*
ibidimooloji *m.l (daaw.)* Barashada cudurrada sida dhakhsaha leh u fida dad badanna mar ku wada dhaca si loo garto habkii loo joojin lahaa ama loo hakin lahaa iyo habkii looga hortagi lahaa mustaqbalka. Ma aha cudurrada la is qaadsiyo keliya waxa ku jira cudurro kale oo bey'adda la xiriira: kansarka, cudurrada wadnaha iwm.
ibitiliyam *m.l (-mo, m.dh) (baay.)* Nudo laga helo lafdhabarleyda oo ka samaysan unugyo aad isugu cufan oo ay u dhxeeyaan walax unug-gudeed ahi. Waxay samaysaa xuubka sare ee ku wareegsan jidhka iyo gidaarka moqorrada gudaha. Wuxa kale oo ay sameysaa qanjidhada iyo qaybo ka tirsan organnada dareenka. Shaqooyinkooda waxa ka mid ah: ilaalim, nuugid, dhiiqid iyo dareen.
ibliis *m.l (-syo, m.dh)* Uun xun oo dadka duufsada oo xumaanta iyo wixii Ilah lagaga dheeraanayo u horkaca.
ibriiq *m.l (-qyo, m.l/dh)* Weel ka samaysan macdan, naxaas dhoob iwm oo af dhuuban, dhegħħeर iyo dabool leh oo shaaha lagu karsado ama lagu shubto; kirli; jalmad.
ibtilee *f.g2 (-leeyay, -leysay)* Dhibaato daran cid gaarsiin. *ld ebtilee.*
ibtileyn *m.f.dh eeg ibtilee.* *ld ebtileyn.*
ibtileysan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* Wax ibtilo ku dhacday ahaansho *ld ebteleysan.*
ibtileysnaan *m.f.dh eeg ibtileysan.* *ld ebteleysnaan, ebteleysnaansho, ibtileysnaansho.*
ibtileysnaansho *m./l dh ld ibtileysnaan.*
ibtilo *m.dh (-ooyin, m.l)* Dhib weyn. *ld ebtilo.*
ibtiloobid *m.f.dh eeg ibtilow.*
ibtilow *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Ibtilo la kulmid.

iclaan *m.l* War la sheego oo aad loo faafyo oo dadka la wada garsiyo; ogeysiis.
icraab¹ *m.dh (-bo, m.l)* (nax.) Dhismaha qaybaha naxwe ee ay weeri ka koobantahay.
icraab² *f.g1 (-bay, -btay)* (nax.) Qaybaha naxwe ee ay weer ka koobantahay sheegid. *ld icraabi.*
icraabi *f.g2 (-iyay, -isay)* *ld icraab².*
icraabid *m.f.dh eeg icraab².* *ld icraabin, icraabis¹.*
icraabin *m.dh ld icraabid.*
icraabis *m./l dh ld icraabid.*
ictikaaf¹ *m.l* Fadhi masaajidka gudahiisa muddo la fariisto oo cibaado loo niyoodo.
ictikaaf² *f.mg1 (-fay, -ftay)* Cibaado awgeed masaajid ku raagid.
ictikaafid *m.f.dh eeg ictikaaf².*
ictikaafsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax ictikaaf ku jira ahaansho.
ictikaafsanaan *m.f.dh egg ictikaafsan.* *ld ictikaafsanaansho.*
ictikaafsanaansho *m./l dh ld ictikaafsanaan.*
ictiqaad¹ *m.l (-dyo, m.dh)* Rumaysnaanta wax waxtarka uu leeyahay ama wax yeeladiisa.
ictiqaad² *f.g1 (-day, -dday)* Diin, mabda' iwm aaminid.
ictiqaadid *m.f.dh eeg ictiqaad².*
ictiqaadsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* *ld citiqaadsan.*
ictiqaadsanaan *m.dh ld citiqaadsanaan.*
ictiqaadsanaansho *m./l dh ld citiqaadsanaan.*
ictiraaf¹ *m.l* Aqoonsi, cid wanaaggeeda loo aqoonsado.
ictiraaf² *f.g1 (-fay, -ftay)* Cid wanaaggeeda aqoonsasho.
ictiraafid *m.f.dh eeg ictiraaf².*
ictiraafsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax, wax wanaaggiisa aqoonsaday ahaansho (qof).
ictiraafsanaan *m.f.dh eeg ictiraafsan.* *ld ictiraafsanaansho.*
ictiraafsanaansho *m./l dh ld ictiraafsanaan.*
idaacad *m.dh (-dyo, m.l)* Warka raadiyya ama TVga laga sii daayo. *ld idaaco.*
idaaco *m.dh ld idaacad.*
idaad¹ *m.dh (-do, m.l)* 1. Bir qarofan oo mallayga lagu dabo. 2. Laqanyo.
idaad² *f.mg1 (-day, -dday)* Laqanyo dareemid.
idaadid *m.f.dh eeg idaad².*
idan¹ *m.l (-nno, m.dh)* 1. Oggolaansho, rukhsa. 2. Qalab ka samaysan dhagax jilicsan ama dhoobo oo inta dhuxulo nool lagu guro dhirta udgoon lagu shito; dabqaad; idin.
idan² *f.g1 (-dmay, -dantay; -dmi)* Wax samayntooda cid fasax u siin.
idanqaadasho *m.f.dh eeg idanqaado.*

- idanqaado** *f.mg3 (-aatay, -aadatay)* Wax sameyntoodu fasax u qaadasho.
- idansan** *f.mg4 (-naa, -nayd)* Qof wax samayntooda cid fasax lagu siiyay ahaansho.
- idansanaan** *m.f.dh eeg idansan. ld idan-sanaansho.*
- idansanaansho** *m.l/dh ld idansanaan.*
- idif** *m.l 1. Timaha wejiga ku soo dhawaada oo salxanyada korkooda ka baxa. 2. I. ah: qof bar yar oo dhuuban.*
- idifsan** *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax dhuuban oo itaal yar leh ahaansho (nafley).
- idifsanaan** *m.f.dh eeg idifsan. ld idifsanaansho.*
- idifsanaansho** *m.l/dh ld idifsanaan.*
- idiin** *m.dh Harag jilicsan oo si fiican loo megediyay.*
- idil** *f.mg4 (-dlaa, -dlayd)* Wax aan wax ka maqneyn ahaansho.
- idin¹** *mu.dhm.ly Magacuyaal layeelo oo tilmaamaya qofka labaad ee wadarta ah, oo lala haddayo. Tus.: "waan idin arkay".*
- idin²** *mu.eb ld idinka.*
- idin³** *m.l ld idan¹ (2).*
- idinka** *mu.eb Magacuyaal yele oo tilmaamaya qofka labaad ee wadarta ah. Tus.: "waxaas idinka ayuu ku shaqa leh". ld idin².*
- idinna** *mu.eb Magacuyaal tilmaama qofka labaad ee wadarta ah oo ka kooban idin 2 iyo na².*
- idiyalismo** *m.db Aragti ku dhisan falsafad leh in aqoonlu ay tahay miro maskaxeed.*
- idlaad¹** *m.l Dhammaad.*
- idlaad²** *f.mg1 (-day, -aatay, -aadeen)* Wax aan wax ka harin ahaansho.
- idlaan** *m.f.dh eeg idil. ld idlaansho, idlaasho.*
- idlaansho** *m.l/dh ld idlaan.*
- idlaasho** *m.dh ld idlaan.*
- idlayn** *m.f.dh eeg idlee.*
- idlaysasho** *m.f.dh eeg idlayso.*
- idlayso** *f.g3 (-stay, -satay)* 1. Wax dhammaantood isticmaalid. 2. Wax inta ugu dambeysa isticmaalid.
- idlee** *f.g2 (-leeyay, -laysay)* Wax dhammeyn.
- idman** *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax hawl fulinteed u madax bannaan ahaansho (cid).
- idmanaan** *m.f.dh eeg idman. ld idma-naansho.*
- idmanaansho** *m.l/dh ld idmanaan.*
- idmid** *m.f.dh eeg idan².*
- ido** *m.l Áriga intisa leh bari weyn, macal, iyo dhogor badan.*
- idolojiyo** *m.dh Aragti siyaasadeed.*
- if¹** *m.l (-faf, m.l) 1. Kaah walkaha uu hayo suurta geliya in ay ishu aragto. 2. Adduunyo.*
- if²** *f.mg1 (-fay, -ftay)* Kaah indhuuhu wax ka arki karaan bixin.
- ifafaale** *m.l (-layaal, m.l/db)* Dhacdooyin iyo tilmaamo muuqda oo tusaale u ah wax soo socda.
- ifbax¹** *m.l Muuqasho.*
- ifbax²** *f.mg1 (-xay, -xday; -bixi)* 1. Soo i.: wax bidhaantooda muuqasho. 2. Soo i.: wax caan ah noqosh.
- ifbixid** *m.f.dh eeg ifbax².*
- ifbixin** *m.f.dh eeg ifbixid.*
- ifi** *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Wax iftiin ku qabasho. 2. Raadraac yar arrin iwm ka bixin. *ld iftiimi.*
- ifid** *m.f.dh eeg if².*
- ifin** *m.f.dh eeg ifi. ld ifis, iftiimin, iftiimis.*
- ifis** *m.l ld ifin.*
- ifiso** *m.dh (-ooyin, m.l)* 1. Wax la qoro ama la akhriyo oo wixii lumay lagu helo, birbiriso. 2. Xabbad iftiin bixisa oo habeenkii cadowga lagu yoolbaaro.
- if-qorraxeed** *m.l (ifaf ..., m.l) (fis.)* Iftiinka toos uga yimaadda qorraxda, kaasoo suurtageliya in la arko waxyalaaha dhulka oogadiisa ah. Wuxuu ka koobanyahay qeybta kaah cadcedeekha ee leh dherer mowjadeedka ee u dhexeeya kuwa cas iyo iftiinka casuusta.
- ifraac** *m.l (-cyo, m.db) (baay.)* Koridda organno ka mid ah geedka ay koraan iyagooy u jawaabayo ilayska. Xiddo haweedyadu waxay sida badan u koraan dhinaca ilayska iyada oo xididdo haweedyaduna ay u baxaan dhinaca ku liddiga ah ilayska.
- ifsasho** *m.f.dh eeg ifso.*
- ifso** *f.g3 (-saday, -satay)* Meel ama wax iftiin u yeelasho.
- iftiimi** *f.g2 (-iyay, -isay) ld ifi.*
- iftiimid** *m.f.dh eeg iftiin².*
- iftiimin** *m.f.dh ld ifin.*
- iftiimis** *m.l ld ifin.*
- iftiin¹** *m.l (-nno, m.db)* 1. Kaah wax lagu arki karo. 2. Wakhti si fiican wax loo arki karo oo qorraxdu soo baxayso ama dhacayso.
- iftiin²** *m.l (-nno, m.db) (fis.)* Sii deynta kaaha ka imanaya walax saxarradeedu nuugeen tamar, iyagooy gaadhaya xaalad kacsan, kaddibna ku noqday xaalad tamar hooseysa markii ay sii daayeen kaaha birlab-danabowga.
- iftiin³** *f.mg1 (-imay, -intay; -imi)* Wax kaah yeelasho.
- iftiino** *m.dh Wakhti si fiican wax loo arki karo oo qorraxdu soo baxayso ama dhacayso.*
- igaar** *m.l (igaar, m.dh) Wiil, kuray, inan.*

igar¹ *m.l (-rro, m.dh)* Neef irmaan oo aan ilmo lahayn oo la maalo (oo cucub lagu sasabo loo sameeyey). *ld eger.*

igar² *f.g1 (-ray, -rtay)* Sac ama hal dhashay si caanihiisa loo wada helo ilmo ka gawricid.

igbad *m.l ld igbasho.*

igbasho *m.f.dh eeg igbo. ld igbad, igmad, igmasho.*

igbay *m.l Doodda laga qabo gar la naqay; racfaan.*

igbo *f.g3 (-baday, -batay)* Cid dood u wakiilasho. *ld igmo.*

igdhasho *m.f.dh eeg igdho.*

igdhid *m.f.dh eeg igar².*

igdho *f.mg3 (-dhaday, -dhatay)* Neef igar ka dhigasho.

igifsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax gaaban oo itaal leh ahaansho (nafley).

igifsanaan *m.f.dh eeg igifsan. ld igifsa-naansho.*

igifsanaansho *m.l/dh ld igifsanaan.*

igmad *m.l ld igbasho.*

igmasho *m.f.dh ld igbasho.*

igmo *f.g3 (-maday, -matay) ld igbo.*

igtishaaf¹ *m.l Soo saaridda wax cusub oo aan hore loo arag ama loo aqoon.*

igtishaaf² *f.g1 (-fay, -ftay)* Wax cusub oo aan hore loo arag ama loo aqoon soo saarid.

igtishaafid *m.f.dh eeg igtishaaf².*

ihaanee *f.g2 (-neeyay, -neysay)* Cid ihaano u geysasho.

ihaaneyn *m.f.dh eeg ihaanee.*

ihaano *m.dh Hadal xun oo cid sharafteeda wax lagu yeelo, meelkadhad.*

iib *m.l Kala gadashada laba wax ama ka badan la kala gato.*

iibgee *f.g2 (-geeyay, -geysay)* Wax meel lagu iibsado geyn.

iibgeyn *m.f.dh eeg iibgee.*

iibi *f.g2 (-iyay, -isay)* Lacag badeeco ku beddelid.

iibin *m.f.dh eeg iibi. ld iibis.*

iibis *m.l ld iibin.*

iibsad *m.l ld iibsasho.*

iibsamid *m.f.dh eeg iibsan¹.*

iibsan¹ *f.mg1 (-amay, -antay; -ami)* Wax la iibsdady noqosho.

iibsan² *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax la iibsdady ahaansho.

iibsanaan *m.f.dh eeg iibsan². ld iibsa-naansho.*

iibsanaansho *m.l/dh ld iibsanaan.*

iibsasho *m.f.dh eeg iibso. ld iibsad, iibsi.*

iibshe *m.l (-shayaal, m.l/dh)* Qof wax iibiya.

iibsi *m.l ld iibsasho.*

iidbo *f.g3 (-saday, -satay)* Bedeeco lacag ku beddelesho.

iid¹ *m.dh ld ciid¹.*

iid² *f.mg1 (-day, -dday) ld ciid².*

iidaaman *f.mg4 (-mnaa, -mnayd)* Wax iidaan loo yeelay ahaansho.

iidaamid *m.f.dh eeg iidaan².*

iidaamnaan *m.f.dh eeg iidaaman. ld iidaamnaansho, idaannaan, idaannaansho.*

iidaamnaansho *m.l/dh ld iidaamnaan.*

iidaan¹ *m.l Subag, caano, maraq iwm oo cuntada yaabisnimada looga ba'sho.*

iidaan² *f.g1 (-aamay, -aantay; -aami)* Subag, caano, maraq iwm cunno yaabis ah ku darid.

iidaannaan *m.dh ld iidaamnaan.*

iidaannaansho *m.l/dh ld iidaamnaan.*

iidheh *m.dh (-hyo, m.l/dh)* Xayeysiis iyo ammaan dheerad ah oo laga sheego wax.

iidid *m.dh ld ciidid.*

ill¹ *m.l (-lal, m.l)* Meesha yar oo godka xabaasha dhinaceeda hoose ku taal oo qofka dhintay la dhigo.

ill² *f.g1 (iilay, iishay)* Wax inyar weecin.

iilasho *m.f.dh eeg illo.*

iilid *m.f.dh eeg ill².*

iillaagee *f.g2 (-geeyay, -geysay)* Wax dhibaateyn, cid cawryid.

iillan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax in yar la weeciyey ahaansho.

iillanaan *m.f.dh eeg iillan. ld iillannaansho.*

iillanaansho *m.l/dh ld iillanaan.*

iilo *f.mg3 (iishay, iilatay)* 1. U ii.: cid dhankeeda isu buurin. 2. Daciif noqosho. 3. Dhiibaato aan laga soo kaban karin la kulmid.

iimaan *m.l (-nno, m.dh)* 1. Rumeysnaanta jiritaanka Ilaah, nabiyada, kutubta, malaa'iga iyo qiyaamaha. 2. Qanaaco. 3. (-nno, m.dh) Ugaas, Islaan.

iimaandarro *m.dh Qanaaco la'aanta. ld iimaanxumo.*

iimaansad *m.l ld iimaansasho.*

iimaansasho *m.f.dh eeg iimaanso. ld iimaansad, iimaansi.*

iimaansi *m.l ld iimaansasho.*

iimaanso *f.mg3 (-saday, -satay)* Wax yar ku raali noqosho.

iimaanxumo *m.dh ld iimaandarro.*

iimaanyoog *m.l.kh* I. ah: qof wax kastoo la siyo saluuga.

iimayn *m.f.dh eeg iimee.*

iimaysan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* Wax iin leh ahaansho (nafley).

- iimaysnaan** *m.f.db eeg iimaysan. ld iimaysnaansho.*
- iimaysnaansho** *m.l/db ld iimaysnaan.*
- iimee f.g2** (-meeay, -maysay) Wax iin u yeelid.
- iimoobid** *m.f.db eeg iimow.*
- iimow f.mg1** (-oobay, -owday) Wax iin yeeshay noqosho.
- iin m.db (iimo, m.l)** Ceeb ama wax kale oo qiimaha wax leeyihii hoos u dhiga.
- iin-cufaad m.db (-iimo ..., m.l) (kiim.)** Cufka u dhigma tamarta isku haysa bu'da atamka. Qiimaha tamartaa waxa lagu heli karaa adoo adeegsada isle'egta Anistan E = mc2 (taas o E = tamarta, m = cuf, c = xawaaraha ileyska). Cufkaasi waxa lagu helaa faraqa cufka bu'da iyo wadarta cufafka borootoonnada iyo niyuutaroon-nada.
- ijaab f.g1 (-bay, -btay)** Yeelid; maqlid; ajiibid, aqbalid.
- ijaabid m.f.db eeg ijaab.**
- ijaabo m.db (diu.)** Aqbalidda duco Ilaah loo jeediyo oo uu aqbaloo.
- ijaar¹ m.l (-rro, m.db)** 1. Lacag laga helo guri baabuur iwm oo kireysan, kiro. 2. I. ah: guri, baabuur iwm oo dadka isticmaalaya lacag laga qaado. *ld ajuuro, ijaaro¹.*
- ijaar² f.g1 (-ray, -rtay)** Guri, baabuur, iwm cidda isticmaalaysa lacag si joogto ah uga qaadid.
- ijaaran f.mg4 (-rnaa, -rnayd)** Wax cidi ijaaratay ahaansho (baabur, guri iwm)
- ijaarasho m.f.db eeg ijaaro².**
- ijaarid m.f.db eeg ijaar².**
- ijaarnaan m.f.db eeg ijaaran. ld ijaarnaansho.**
- ijaarnaansho m.l/db ld ijaarnaan.**
- ijaaro¹ m.db ld ijaar¹.**
- ijaaro² f.g3 (-rtay, -ratay)** Guri, baabuur iwm ijaar ka qaadasho ka baxsasho.
- ijaaso m.db (-ooyin, m.l)** 1. Idan, fasax. 2. Aqoonsi diimeed ee uu sheekha dariiqadu siiyo xertiisa qaarkeed.
- ijbaar f.g1 (-ray, -rtay)** Qof wax ku qasbid.
- ijbaarid m.f.db eeg ijbaar.**
- ijmaac m.l** 1. Kulan fikradeed oo shuyuukh-da waaweyn ee madaahilta Islaanka isku raaceen. 2. Midka saddexaad ee afarta addilo oo diinta Islaanka loo cuskado.
- ijtihaad¹ m.l (-dyo, m.db)** 1. Arrin sharci ah oo aan quraanka iyo xaddisku ka hadlin oo ra'y iyo mujtahid ahi leeyahay lagu meel-mariyo. 2. Dadaal badan.
- ijtihaad² f.mg1 (-day, -dday)** 1. Arrin sharci ah oo aan quraanka iyo xaddisku ka hadlin
- ra'y iyo qof mujtahid ahi leeyahay ku meelmarin. 2. Ku i.: dadaal badan muujin.
- ijtihaad² m.f.db eeg ijtihaad².**
- ijtimaaci m.l** Hanti bulshadeed.
- ikaynoodeermaata m.db (baay.)** Faylam wanqaran gacaneed laf dhabarla' ah oo had iyo jeer leh shan fallaadhood oo unugyo badanley ah, kuna nolol degaan badeed. Tusaale ah: kalluun xiddigeed. Faylamkani ma laha madax iyo habdhis dareenwade.
- ikhtilaaf¹ m.l** Isweydaar; ismaandhaaf; heshis la'aan. *ld iskhilaaf¹.*
- ikhtilaaf² f.g1 (-fay, -ftay)** Isweydaarasho; isku diidid (arrin). *ld iskhilaaf².*
- ikhtilaafid m.f.db eeg ikhtilaaf². ld iskhilaafid.**
- ikhtiraac¹ m.l (-cyo, m.db)** Hindisaad.
- ikhtiraac² f.g1 (-cay, -cday)** Wax hindisid.
- ikhtiraacid m.f.db eeg ikhtiraac².**
- ikhtiyaar m.l** Madax-bannaani iyo awood loo lahaado wax la doonayo in la sameeyo. *ld istikhyaar, khiyaar.*
- ikhwaan m.l (-nno, m.db)** Walaalnimo diineed.
- ikhyhaar¹ m.l (-riin/ikhyaar, m.db)** Qof kulansaday garaad wakan iyo anshax wanaagsan. *ld aqyaar¹.*
- ikhyhaar² m.db** Bulsho dadka madaxda u ah ee taladeeda gooya. *ld aqyaar².*
- ikhyaarayn m.f.db eeg ikhyaree. ld aqyaarayn.**
- ikhyaree f.mg2 (-reeyay, -reysay)** Arrin, xaajo iwm ka odayeyn *ld aqyaaree.*
- ikhyarnimo m.db** Ikhyaar ahaansho. *ld aqyaarnimo.*
- ikooloji m.l** Barashada xidhiidhada ka dhixeyya noolaha iyo degaankiisa dabeeeciga ah, ha noolaado ama yaanu noolaan. Sababtaa awgeedi koolajiya-hannadu waxay bartaan noolayaasha marka laga eego dhinaca tirada dadka iyo beelaha, kuwaas oo ay isku kooxayn karaan iyo habdhis yada degaan ee ay ka qayb qaataan.
- il m.db (-lo, m.l)** 1. (*indho, m.l*) Xubinta araggaa. 2. Meel biyo ka soo burqadaan. 3. Siriq. 4. Kartida ishu cid wax ku yeeli karto (senen); dhabato. 5. Dabool iniihaha badarka kor kaga dhhegsan. 6. Dhul bannaan oo kaymo hareeraha ka xigaan.
- il aragtay m.l (c.cimi.)** Fogaanta ugu dheer ee walax kaga arki karto "isha qaawan" ee fiirsade, oo lagu sheego mitirro (waarar) ama kiloomitirro (maylal).
- ilaal h** I. ama i. iyo inta: jeer laga gaaro; laga bilaabo; tan iyo. Tus. "I. (ama i. iyo intaa) aan soo noqonayo halkaan joog".

Ilaah *m.l* (*dii.*) Sarreeyaha awoodda leh oo wax kasta abuura oo weligiis jiray, jirina doona; Rabbi; Eebbe; Alle.

ilaahcaabud *m.lkh* (*dii.*) I. ah: qof Ilaah ka baqa oo cibaado badan. *ld allacaabud*.

ilaahcabudid *m.db* (*dii.*) Camalsan oo Ilaah cabsidiisa loo sameeyo. *ld allacaabudid*.

ilaahnimo *m.db* (*dii.*) Ilaah ahaansho.

ilaahrumaysad *m.l ld* **ilaahrumaysasho**.

ilaahrumaysasho *m.f.db* ilaahrumayso. *ld ilaahrumaysad, ilaahrumaysi.*

ilaahrumaysi *m.l ld* **ilaahrumaysasho**.

ilaahrumayso *f.mg3* (**stay, -satay**) (*dii.*) Ilaah rumayn.

ilaal¹ *m.l* (**-llo, m.db**) Askar degmooyinka, waagi hore laga qori jirey oo madaxda degmooyinka la shaqeyn jirey mid ka mid ah.

ilaal² *f.mg1* (**-aalay, -aashay**) Ilmo dhashay neef loogu ducaynayo u qalid.

ilaalee *f.g2* (**-leeyay, -leysay**) Wax indha-indheyn.

ilaaleyn *m.f.db* *eeg* ilaalee.

ilaaleysad *m.l ld* **ilaaleysasho**.

ilaaleysasho *m.f.db* *eeg* ilaaleyso. *ld ilaaleysad, ilaaleysi.*

ilaaleysi *m.l ld* **ilaaleysasho**.

ilaaleysyo *f.g3* (**-stay, -satay**) Wax beylah ah meelo ka eegasho.

ilaali *f.g2* (**-iyay, -isay**) 1. Wax beylah ka dhowrid. 2. Iska i.: khatar iska jirid.

ilaalid *m.f.db* *eeg* ilaal².

ilaalin *m.f.db* *eeg* ilaali.

ilaalo *m.db* Cuntub yar oo colka shisheeyaha soo eega oo war ka keena.

ilaaq¹ *m.db ld* **cilaaq¹**.

ilaaq² *f.g1* (**-qay, -qday**) *ld* **cilaaq²**.

ilaaqad *m.db* (**-do, m.l**) Dalool yar.

ilaaqueen *m.l* (**-nno, m.db**) 1. Dalool aad u yar. 2. Dulka cirbadda.

ilaaqid *m.db ld* **cilaqid**.

ilaaqtamid *m.db ld* **cilaqaqtamid**.

ilaqaqtan¹ *m.l ld* **cilaqaqtamid**.

ilaqaqtan² *f.mg1* (**-amay, -antay**) *ld* **cilaqaqtan²**.

il-adag *f.mg4* (**-dkaa, -dkayd**) *ld* **il-adayg²**.

il-adayg¹ *m.l* Dhiirranaan iyo gabbasho la'aan uu qof leeyayah. *ld il-adkaan*.

il-adayg² *f.mg1* (**-gay, -gtay**) Wax si cabsi iyo gabbasho la'aan ah ugu dhiirrasho.

il-adaygid *m.f.db* *eeg* il-adayg².

il-adkaan *m.db* *eeg* il-adag. *ld il-adayg¹, il-adkaansho.*

il-adkaansho *m.l/dh* *eeg* ila-dkow. *ld il-adkaan.*

il-adkow *f.mg1* (**-oobay, -owday; -oobi**) Wax dhiirran oo aan gabbasho aqoon noqoshoo (qof).

ilaxir *m.l ld* **ilxir**.

ilayn *m.f.db* *eeg* ilee.

ilays *m.l* (**-syo, m.db**) Iftiin.

ilaysraac¹ *m.l* 1. Fal gaar ah oo ay dhirta qaarkeed samayso marka ilays ku dhaco. 2. I. ah: waxyaabaha ilaysku soo jiito.

ilaysraac² *f.mg1* (**-cay, -cday**) Ilays aadid (wax).

ilaysraacid *m.f.db* *eeg* ilaysraac².

ilbaadsad *m.l ld* **ilbaadsasho**.

ilbaadsasho *m.f.db* *eeg* ilbaadso. *ld ilbaadsad, ilbaadsi.*

ilbaadsi *m.l ld* **ilbaadsasho**.

ilbaadso *f.g3* (**-saday, -satay**) Qof ama wax kale dusha ka ilaalsasho si isagoo dagan loo helo.

ilbalacle *m.l ld* **ilgalacle**.

ilbalaclee *f.mg2* (**-leeyay, -leysay**) *ld ilgalaclee*.

ilbalacleyn *m.db ld* **ilgalacleyn**.

ilbalacleys *m.l ld* **ilgalacleyn**.

ilbax¹ *m.lkh* I. ah: qof aqoon iyo waayo-aragnimo u leh nolosha magaalada.

ilbax² *f.mg1* (**-xay, -xday; -bixi**) Nolol magaalo aqoon iyo waayo-aragnimo u yeelasho.

ilbaxnimo *m.db* 1. Ilbax ahaansho. 2. Heer, horumar xagga dhaqaalaha, dhaqanka iwm laga gaaro.

ilbaxsan *f.mg4* (**-naa, -nayd**) 1. Reermagaal ahaansho. 2. Qof nolol magaalo aqoonsan, ahaansho.

ilbaxsanaan *m.f.db* *eeg* ilbaxsan. *ld ilbaxsanaansho.*

ilbaxsanaansho *m.l/dh ld* **ilbaxsanaan**.

ilbidhiqsi *m.l* (**-iyo, m.db**) *ld ilbriqsi*.

ilbiriqsi¹ *m.l* (**-iyo, m.db**) Muddada u dhexeysa il baalasheeda si deg deg ah la isugu qabtay, degdeyna loo kala qaaday. *ld ilbidiqsi, ilbiliqsi, ilmilicsi, ilmiliqsi.*

ilbiriqsi² *m.l* (**-iyo, m.db**) 1. (*fitis.*) Halbeeg cabbiraadeed oo waqtii oo la eg hal-lixdaneed daqiqo. 2. (*juqr.*) Halbeeg cabbiraaddeed oo lool iyo dhig oo la eg hal-lixdaneed daqiqo.

ilbixi *f.g2* (**-iyay, -isay**) 1. Qof ilbax ka dhigid. 2. Meseggo iwm il ka saarid.

ilbixid *m.f.db* *eeg* ilbax².

ilbixin *m.f.db* *eeg* ilbixi.

ilcad *m.db* (*c.nafli*) Nooc shimbiraha ka mid ah, midab bay ah leh, badanaaba ku nool guryaha iyo beeraha agtooda.

ilcayn *m.l/dh* Dhabataysi.

ilcir <i>m.l</i> Daah, rogaan.	ilgalacleyn <i>m.f.dh</i> eeg ilgalaaclee. <i>ld</i> ilbalacleyn, ilbalacleys, ilgalacleys.
ildaran <i>f.mg4</i> (-rnaa, -rnayd) Wax aad u liita ahaansho.	ilgalacleys <i>m.l ld</i> ilgalacleyn.
ildarnaan <i>m.f.dh</i> eeg ildaran. <i>ld</i> ildar-naansho.	ilgeeriyaad <i>m.l</i> Xaalad dhimasho muujinay-sa oo qof sakaraadaya ka muuqato.
ildarnaansho <i>m.l/dh ld</i> ildarnaan.	ilgey <i>m.dh</i> Turub lacag lagu ciyaaro oo been lagu raabico.
ildarro <i>m.dh</i> Dhibaato iyo diif cid ka muuqata.	ilgiir ¹ <i>m.l</i> Qof daymo kulul.
ildheer <i>f.mg4</i> (-raa, -rayd) Wax rafaad ka muuqdo ahaansho.	ilgiir ² <i>f.g1</i> (-ray, -rtay) Qof daymo kulul ku eegid.
ildheeraan <i>m.f.dh</i> eeg ildheer. <i>ld</i> ildheeraansho, ildheeri.	ilgiirid <i>m.dh</i> 1. Daymo kulul oo wax lagu eego. 2. <i>eeg</i> ilgiir ² .
ildheeraansho <i>m.l/dh ld</i> ildheeraan.	ilgoon <i>m.l</i> (-nno, <i>m.dh</i>) Lafaha koodadka oo indhaha ku wareegsan.
ildheeri <i>m.dh</i> 1. Aragti-dheer ahaansho. 2. <i>ld</i> ildheeraan.	ilgurux <i>m.l</i> (-xyo, <i>m.dh</i>) Isha oo dhan oo aan xiddiddadu ku jirin.
ilduufl <i>m.l</i> 1. Hog aan loo baahnayn oo laga guuro ama laga qaado ama la dego (shax). 2. Jidki loo baahnaa oo laga habaab.	ilhaami <i>f.mg2</i> (-iyay, -isay) Ku i.: cid ilhaan siin (Eebbe).
ilduufl <i>f.mg1</i> (-fay, -ftay) 1. Hogaan loo baahnayn ka guurid, ka qaadid ama degid. 2. Jidki loo baahnaa ka habaabid.	ilhaamid <i>m.f.dh</i> eeg ilhaan ² .
ilduuifi <i>f.g2</i> (-iyay, -isay) Qof ilduuif dhaxalsiin.	ilhaamin <i>m.f.dh</i> eeg ilhaami.
ilduuufid <i>m.f.dh</i> eeg ilduuuf ² .	ilhaan ¹ <i>m.dh</i> (di.) Wax qof maskaxdiisi ku soo dhaca oo xagga Alle uga yimid.
ilduuufin <i>m.f.dh</i> eeg ilduuifi. <i>ld</i> ilduuufis.	ilhaan ² <i>f.mg1</i> (-aamay, -aantay) Wax qof maskaxdiisi ku soo dhaca oo xagga Alle uga imaansho.
ilduuufis <i>m.l ld</i> ilduuufin.	ilhel <i>f.mg1</i> (-elay, -eshay) Ka i.: wax la gaadayo fursad isagoo dagan u helid.
ilduuufsan <i>f.mg4</i> (-naa, -nayd) Wax ilduuufay ahaansho.	ilhelid <i>m.f.dh</i> eeg ilhel.
ilduuufsanaan <i>m.f.dh</i> eeg ilduuufsan. <i>ld</i> ilduuufsanaansho.	ilig <i>m.l</i> (ilko, <i>m.l</i>) (<i>c.naf.</i>) Xubno cadcad, adag ku teedsan daamanka lafdhabarreyda ee wax lagu gooyo laguna calashado middood.
ilduuufsanaansho <i>m.l/dh ld</i> ilduuufsanaan.	iliil <i>m.dh</i> (-lo, <i>m.l</i>) Jeex yar oo tog ku darsama.
ilee <i>f.g2</i> (-leeyay, -laysay) 1. Xarig la xirayo il u yeelid. 2. Cid dhabateysasho.	iliindi <i>m.l</i> 1. Dhar gaar ah oo Banaadir laga sameeyo. 2. Waddooyin bahallaha yaryari sida quraanyada, jiraca iwm ay sameeyaan. <i>ld</i> aliindi.
ileysad <i>m.l ld</i> ilaysasho.	ilikuwareertay <i>m.dh</i> Xarriiqda soo koobta araggaa ama la moodo in dhulka iyo ciftku iska qabtaan. <i>ld</i> ilkuwareerto, ilwareerto.
ileysasho <i>m.f.dh</i> eeg ileyo. <i>ld</i> ilaysad, ileysi.	ilindi <i>m.dh</i> Hanti badan.
ileysi <i>m.l ld</i> ilaysasho.	iljebi <i>f.mg2</i> (-iyay, -isay) 1. Hal mar il isku qabasho. 2. U i.: qof isha ugu baaqid.
ileyo <i>f.g3</i> (-stay, -satay) Cid il wax ku yeelid.	iljebin <i>m.f.dh</i> eeg iljebi. <i>ld</i> iljebis.
ilfajaas <i>m.l</i> (daaw.) Cudur indhaha barariya.	iljebis <i>m.l ld</i> iljebin.
ilfashaq ¹ <i>m.l.kh</i> Xishood, xil, yax-yax.	ilka-adag <i>m.dh</i> Nooc kalluunka ka mid ah.
ilfashaq ² <i>f.mg1</i> (-qay, -qday) Wax sameyntooda ka khajalid.	ilkacaddayn <i>m.f.dh</i> eeg ilkacaddee.
ilfashaqid <i>m.f.dh</i> eeg ilfashaq ² .	ilkacaddee <i>f.mg2</i> (-deeyay, -daysay) Qosol yar iyo farxad ilkaha ka muujin.
ilfuur <i>m.l/dh</i> (-rro, <i>m.dh</i> -ro, <i>m.l</i>) I. ah: qof wax si qarsoodi ah loo samayn lahaa joogiddiisu xayirto.	ilkaddawaco <i>m.dh</i> (daaw.) Cudur ilkeed, caruurtu yaryar ku dhaca marka ilkaha u soo baxayaan; ilkow. <i>ld</i> ilkow.
ilfuurnimo <i>m.dh</i> Ilfuur ahaansho.	ilkaysad <i>m.l ld</i> ilkaysasho.
ilgaal <i>m.l</i> 1. (bot.) Geed-saar caleemo ballaaran leh oo dhala miree kuuskusan oo biseyl iyo qardaba lagu cuno. 2. (bot.) Miraha ilgaalka.	ilkaysasho <i>m.f.dh</i> eeg ilkayso. <i>ld</i> ilkaysad, ilkaysi.
ilgal <i>m.l</i> 1. Cudur geela indhaha uga dhaca oo uu la ilmeeyo, ilqod. 2. I. ah: qof firfircoo.	ilkaysi <i>m.l ld</i> ilkaysasho.
ilgalacle <i>m.l</i> (-layaal, <i>m.l/dh</i>) Eegid marba meel la eego iyadoo indhaha la kala hayo. <i>ld</i> ilbalacle.	
ilgalaclee <i>f.mg2</i> (-leeyay, -leysay) Indhaha oo la kala hayo hadba meel eegid. <i>ld</i> ilbaclee.	

ilkayso <i>f.mg3</i> (-stay, -satay) 1. Ilko yeelasho.	2. Meel la qabsasho.	illinyaqaan <i>m.l</i> (-nno, <i>m.dh</i>) Dabinkabood.
ilkow <i>m.l ld</i> ilkaddawaco.		illis <i>m.f.l ld</i> illin² (2).
ilkoo-leeble <i>m.l</i> (-layaal, <i>m.lldh</i>) Qof la aaminsan yahay inuu naflleyda isha wax ku yeeli karo.		illo <i>f.g3</i> (-laday, -latay) Kabo gashasho.
il-kulul¹ <i>m.lldh</i> Il laga cabsado leh.		illoobid <i>m.f.dh</i> eeg illow ² . <i>ld</i> illaawid, illaabid.
il-kulul² <i>m.lldh</i> (<i>jool</i>) Biyo kulul oo qulqulaya oo ka soo baxaya dhulka, badanaa marka magmadu kululaysa, sida darteed waxaa aad looga helaa gobollada folkaanaha marka qaraxa folkaanuhu uu istaago.		illow¹ <i>m.l</i> Xasuuus la'aanta loo yeesho wax hore loo yiqiin. <i>ld</i> illowsho.
ilkwareerto <i>m.dh ld</i> ilikuwareertay.		illow² <i>f.g1</i> (-laabay/-loobay, -lowday; -laawi/-loobi) Wax hore loo yiqiin xasuusan waayid.
illa' <i>f.mg4</i> (-'aa, -'ayd) Wax hal il lahayn ah.		illowsan <i>f.g4</i> (-naa, -nayd) Cid, wax ay hore u tiiqin aan xusuusnay ahaansho.
illaa <i>e.d</i> Eray yaab ku jiro. Tus. "Illaa Cali waa geesi!". <i>ld</i> illayn (2).		illowsanaan <i>m.f.dh</i> eeg ilowsan. <i>ld</i> illowsanaansho.
illa'aan <i>m.f.dh</i> eeg illa'. <i>ld</i> illa'aansho.		illowsanaansho <i>m.l/dh ld</i> illowsanaaan.
illa'aansho <i>m.l/dh ld</i> illa'aan.		illowse <i>xi.</i> Laakiinse, hase yeeshee. Tus.
illaabid <i>m.dh ld</i> illoobid.		"Beerta ayaan galay, illowse miro kama guran". <i>ld</i> illayse.
illaacayn <i>m.f.dh</i> eeg illaacee.		illowsho <i>m.l ld</i> illow¹.
illaacaysad <i>m.l ld</i> illaacaysasho, illaacaysi.		illowsii <i>f.g2</i> (-iiyay, -iisay) Qof wax uu xasuusnaa maskaxdiisa ka saarid.
illaacaysan <i>f.mg4</i> (-snaa, -snayd) Wax illaaco ku dhacday ahaansho.		illowsiin <i>m.f.dh</i> eeg ilowsii. <i>ld</i> illowsiis.
illaacaysasho <i>m.f.dh</i> eeg illaacayso. <i>ld</i> illaacaysad, illaacaysi.		illowsiis <i>m.l ld</i> illowsiin.
illaacaysi <i>m.l ld</i> illaacaysasho.		ilma-aayo <i>m.dh.u ld</i> ilma-habreed.
illaacaysnaan <i>m.f.dh</i> eeg illaacayso. <i>ld</i> illaacaysnaansho.		ilma-abti <i>m.l.u</i> 1. Nin iyo naag walaalo ah ilmaha ay dhaleen waxa ay isu yihiiin. 2. Ilmo waxa ay u yihiiin carruurta eedadood dhashay.
illaacaysnaansho <i>m.l/dh ld</i> illaacaysnaan.		ilma-adeer <i>m.l.u</i> Ilmaha laba nin oo walaala ah ay dhaleen waxa ay isu yihiiin.
illaacaysnaan <i>f.g3</i> (-stay/-saday, -satay) Cid il wax ku yeelid.		ilmadow <i>m.l/dh</i> Qof tabar yar oo taakulo u baahan.
illaacee <i>f.g2</i> (-ceeyay, -caysay) Ilay; cunid; dhabataysasho.		ilmadownimo <i>m.dh</i> Ilmadow ahaansho (qof).
illaaco <i>m.dh</i> Waxyello la aaminsan yahay inay ka timid il dad; dhabato; il.		ilma-eeddo <i>m.dh.u</i> Ilmo waxa ay u yihiiin carruurta abtigood dhalay.
illaawid <i>m.dh ld</i> illoobid.		ilmaggaleen <i>m.l</i> (-nno, <i>m.dh</i>) (<i>c.naf</i>) Xubinta naflleyda dheddiga ahi ilama ku siddo inta ay ka dhaleyso; min.
illan <i>f.mg4</i> (-naa, -nayd) Wax kabu gashan ahaansho.		ilma-habreed <i>m.dh.u</i> Laba haween oo wada dheshay ilmahooda waxa ay isuyihiiin. <i>ld</i> ilma-aayo.
illanaan <i>m.f.dh</i> eeg illan. <i>ld</i> illanaansho.		ilmaqabato <i>m.dh.kh</i> Wax aad u yar oo aan indhaha lagu arki karin in weyneysa loo adeegsado mooyee.
illanaansho <i>m.l ld</i> illanaan.		ilmarin <i>m.dh</i> Eegmo si aad ah aan wax loo fiirin.
illasho <i>m.f.dh</i> eeg illo.		ilmarooje <i>m.l</i> (-jayaal, <i>m.l/dh</i>) Dullaal.
illayn <i>xi.</i> 1. <i>ld</i> illeen. Eray hadalka lagu adkeynayo. 2. <i>ld</i> illaa.		ilmarooji <i>f.mg2</i> (-iyay, -isay) U i.: qof u iljebin.
illaye <i>xi.</i> <i>ld</i> illowse.		ilmaroojin <i>m.f.dh</i> eeg ilmarooji.
illeen <i>xi.</i> <i>ld</i> illayn (1).		ilmarrogad <i>m.l ld</i> ilmarrogasho.
illi <i>f.mg2</i> (-iyay, -isay) U i.: Cid kabu u gelin.		ilmarrogasho <i>m.f.dh</i> eeg ilmarrogo. <i>ld</i> ilmarrogad.
illin¹ <i>m.l</i> (-mmo/-nno, <i>m.dh</i>) Meesha furan oo guryaha, xeryaha, qolalka iwm laga galoo; irrid.		ilmarrogo <i>f.mg3</i> (-gtay, -gatay) Minka gudihisa isku gediyid (uurjiif).
illin² <i>m.dh</i> 1. (<i>m.u</i>) Biyaha indhaha ka yimaadda; ilmo. 2. <i>ld</i> illis. <i>eeg</i> illi.		ilmaside <i>m.l</i> (-dyo, <i>m.dh</i>) <i>ld</i> ilmasideen.
illintir <i>m.l</i> Hanti yar oo cid waxyello loo geystay la siijo.		
illintorsi <i>m.dh</i> Qaan, ama deeq cid la siinayo oo xera kasta laga qaado neef ama ka badan.		

ilmaside <i>m.l ld ilmasideen.</i>	iltirid <i>m.f.dh eeg iltir.</i>
ilmasideen <i>m.l (-nno, m.db)</i> Ilmaggaleen. <i>ld ilmasid, ilmaside.</i>	iltiranaan <i>m.f.dh eeg iltiran. ld iltirnaansho.</i>
ilmayn <i>m.f.dh eeg ilmee.</i>	iltirnaansho <i>m.l/dh ld iltiranaan.</i>
ilmee <i>f.mg2 (-meeay, -maysay)</i> 1. Ilmo iska keenid. 2. Beydad faal badin. 3. Caruurr iska dhigid.	iltuke <i>m.l (bot.)</i> Geed yar oo dhulka ku faallala oo miro yaryar oo la cuno leh.
ilmilicisi <i>m.l ld Ilbiriqsi; ld milicisi.</i>	ilwaad <i>m.db Muuqaal quruxsan.</i>
ilmiliqsi <i>m.l ld ilbiriqsi.</i>	ilwaadsad <i>m.l ld ilwaadsasho.</i>
ilmirigle <i>m.l</i> 1. I. ah: qof miskiinnimo aad ah ka muuqato. 2. <i>ld ilmirigleyn.</i>	ilwaadsasho <i>m.f.dh eeg ilwaadso. ld ilwaadsad, ilwaadsi.</i>
ilmiriglee <i>f.mg2 (-leeyay, -leysay)</i> Si miskiinnimo ku jirto wax u firin.	ilwaadsi <i>m.l ld ilwaadsasho.</i>
ilmirigleyn <i>m.f.dh eeg ilmiriglee. ld ilmirigle (2).</i>	ilwaadso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> Wax qurxoon fiirsashaddoda ku istareexid.
ilmo ¹ <i>m.l.u</i> Dhallaan; caruur; ubad.	ilwallije <i>m.l (-jayaal, m.l/dh)</i> Qof labadiisa indhood aysan isku meel hal mar wada eegi karin.
ilmo ² <i>m.db.u</i> Dhibco biyo dhanaan ah oo qanjirrada indhaha ka yimaadda; ilin.	ilwallijis <i>m.l</i> Si qalooc ah oo wax loo eego.
ilmo-caloooleed <i>m.l (-dyo, m.db) (c.nafl.)</i> Uurjifka naasleyda, gaar ahaan dadka, marka korrinkiisu gaadho heer loo aqoonsan karo muuqaallada qof weyn. Dadka uurjifkiisu laga billaabo siddeed toddobaad ilaa inta uu dhalanayo waxaa la idhaahdaa ilmo calooleed.	ilwareen <i>m.l (daaw.)</i> Cudur indhaha ku dhaca.
ilmooley <i>m.db</i> Haweeney carruur badan oo yaryar leh.	ilwareerto <i>m.db ld ilkuwareertay.</i>
ilmud <i>m.l (daaw.)</i> Cudur indhaha ku dhaca oo ilma badan ka keena.	ilxaad <i>m.l</i> Inkiridda jiritaanka Ilaah.
ilnibarsi <i>m.l ld ilbiriqsi.</i>	ilxaax ¹ <i>m.l</i> 1. Lumidda rabitaanka wax loo qabay marka ay indhuu ka bataan araggooda. 2. Baryo aad u badan.
ilo <i>m.l.u</i> Dulduleelka oogada nasfleyda ku yaal oo dhididku ka soo baxa.	ilxaax ² <i>f.mg1 (-xay, -xday)</i> 1. Wax indhaha ka batay rabiddii loo qabay lumid. 2. Wax si aad ah u baryid.
iloodi <i>m.l</i> Qof basar badan leh.	ilxaaxid <i>m.f.dh eeg ilxaax².</i>
ilqabad <i>m.l ld ilqabato (1).</i>	ilxaydh <i>m.l (-dhyo, m.db) (c.nafl.)</i> Lakabka sare ee adag ee isha lafdhabarleyda. Isha xaggeeda hore, ilxaydh waxay isu beddeshaa koorniya.
ilqabato <i>m.db</i> 1. <i>ld ilqabad.</i> Qurux indhuu aad u soo jiita. 2. I. ah: wax indhaha lagu arki karo, iyadoon wax qalab ah la adeegsan.	ilxayr <i>m.l</i> Meesha godan oo isha iyo dhegta u dhexecysa.
ilqayto <i>m.db (daaw.)</i> Iin indhuu ay yeeshaan oo ay hal mar isku dhinac eegi karin.	ilxir <i>m.l (-rro, m.db)</i> 1. Maro, derin iwm oo aqal, qol, iwm lagu kala qoqobo. 2. Inta ka dambeysa ilxirka oo la seexdo (qolka). <i>ld ilaxir.</i>
ilqod <i>m.l (daaw.)</i> Cudur indhaha ku dhaca.	ilxoolaadi <i>f.mg2 (-iyay, -isay)</i> Wax baylah ka ilaalin iyada oo aan muhimad dheerraad ah la siinayn.
ilqoor <i>m.l/dh ld ilqooreed.</i>	ilxoolaadin <i>m.f.dh eeg ilxoolaadi. ld ilxoolaadis.</i>
ilqooraad <i>m.l ld ilqooreed.</i>	ilxoolaadis <i>m.l ld ilxoolaadin.</i>
ilqooraadasho <i>m.f.dh eeg ilqooraadso.</i>	ilxumaan <i>m.f.dh eeg ilxun. ld ilxumaansho, ilxumo.</i>
ilqooraadso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> Si ilqooraad ah wax u eegid.	ilxumaansho <i>m.l/dh ld ilxumaan.</i>
ilqooreed <i>m.l/dh (c.nafl.)</i> Isha dhinaceeda dambe oo dhegta xiga. <i>ld ilqoor, ilqooraad.</i>	ilxumo <i>m.db ld ilxumaan.</i>
ilroon <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Ka i.: wax wax kale ka roonaansho.	ilxun <i>f.mg4 (-umaa, -umayd)</i> Wax aan xaaladdiisu wanaagsaneyn ahaansho.
ilroonaan <i>m.f.dh eeg ilroon. ld ilroonaan-sho.</i>	ilyar <i>m.db</i> 1. Nooc gambada ka mid ah oo leh ilo badan oo yaryar. 2. Nooc shabaagta lagu jillaabto ka mid ah.
ilroonaansho <i>m.l/dh ld ilroonaan.</i>	ilyaro <i>m.db</i> Marinka ilmada.
iltir <i>f.g1 (-ray, -rtay)</i> Weel iwm wax ka buuxin.	imaad <i>m.l ld imaansho.</i>
iltiran <i>f.mg4 (-rnaa, -rnayd)</i> Wax si fican u buuxa ahaansho.	imaam <i>m.l (-mmo/-nno, m.db)</i> 1. Nin dadka salaadda tuijiyo. 2. Madax. 3. Nin aqoonta

diinta muslimka aad ugu xeel-dheer. *ld imaan.*

imaamnimo *m.dh* Imaan ahaansho.

imaan *m.l ld imaam.*

imaasho *m.f.dh eeg imow. ld imaad, imaatin.*

imaatin *m.l ld imashafo.*

imbaryoolaji *m.l (baay.)* Barashada kori-taanka xayawaanka marka laga soo bilaabo ukun bacrisan ilaa iyo uu ka noqdo noole qaangaadh ah.

imberadooriyad *m.db (-do, m.)* Boqor-tooyo.

imberyaaaliyad *m.db ld imberryaaaliyad.*

imbili *m.l (-iyo, m.dh)* 1. Furka dhalooyinka cabitaanka. 2. Ciyaar ay caruurtu ciyaarto oo ay ku ciyaraan furka dhalooyinka.

imberryaaaliyad *m.db* Siyaasad dawlad weyni ku dhaqanto oo dawladaha yar yar ku khasbaya in ay danaheeda fuliyaan. *ld imberryaaaliyad.*

imkaniyad *m.db* Awood dhaqaaleed.

immin *m.dh ld ammin.*

imminka *m.dh fk* Goorta la joogo; hadda; haddeer; eegga. *ld amminka.*

immisa *mu.we* Tiro weyddiimeed oo caddad, qiiame ama saacad lagu hubsanayo; inma?, intee?. Tus. "Waa immisadii?", "Waa meeqa saac?". *ld meeqa.*

imow *f.mg3 (yimid, timid)* Meel qofka lala hadlaya ama kan hadlayaba jooga tegid.

imtixaaman *f.mg4 (-aamaa, -aamayd)* 1. Wax imtixaan laga qaaday ahaansho. 2. Dhibaato cid ku dhacda oo lagu tijaabinayo dulqaadkeeda ahaansho. *ld intixaaman, itixaaman.*

imtixaamid *m.f.dh eeg imtixaan ld imtixaanid, intixaamid, itixaamid.*

imtixaan¹ *m.l (-nno, m.dh)* 1. Imtixaan lagu tijaabo cid aqoonta. 2. Dhibaato cid ku dhacda oo lagu tijaabinayo dulqaadkeeda. *ld intixaan, itixaan.*

imtixaan² *fg1 (-nay, -ntay)* 1. Tijaabin heerka aqooneed ee qof. 2. Cid dulqaad-keeda tijaabin. *ld intixaan², itixaan².*

imtixaanid *m.dh ld intixaanid, itixaanid.*

imtixaannaan *m.f.dh eeg imtixaaman. ld imtixaannaansho, intixaannaan, intixaannaansho.*

imtixaannaansho *m.l/dh ld imtixaannaan.*

in¹ *m.dh* 1. (*ino, m.l*) Xoogaa, qaar, wax aan badnayn; wax; tiro. 2. Qayb, cad. 3. Waqt, goor. 4. Xag, meel, kob. 5. Inna: waxna.

in² *xi.* 1. Eray lagu xiriiryo weer dhammaystire ah (weer yeele ah, weer layeeye ah iwm). Tus. "In uu imaanayaa waa hubaal", "Waxaan doonayaa in aan tago", "Magaaladii buu u tegey in uu dawo soo iibsado". 2. Eray lagu

xiriiryo weer waqtiley, haddii. Tus. "Bal inaan eegi karo aan soo durko", "Weyddii bal inay fog tahay". 3. Inta: erey lagu xiriiryo weer waqtiley ah. Tus. "Inta aan soo noqonayo", "Ninku wuu hadlaa intii uu ka noogo". 4. Waa intaas: malaha, waxaa suuraggal ah in. Tus. "Waa intaasuu yimaadaa ee cunto meel u dhig".

ina *mu.dbm.ly* Magacuyaal layelee oo tilmaamaya qofka koobaad ee wadarta ah, oo aan kuwa lala hadlayaa ku jirin. Tus.: "Ninku waa ina wada arkay ee maxaynu samaynaa?" *ld inna³.*

ina-abti *m.l/dh (ilma-abti, m.)* Wiil ama gabar abti dhalay.

ina-adeer *m.l/dh (ilma-adeerro, m.dh)* Wiil ama gabar adeer dhalay.

ina-eeddo *m.l/dh (ilma-eeddo, m.)* Aabaha walaashiis wiilka ama gabarta ay dhashay.

ina-habreed *m.l/dh (ilma-habreed, m.dh)* Hooyada walaasheed wiilka ama gabarta ay dhashay.

inan¹ *m.l (-ammo, m.dh)* 1. Wiil, 2. Nin dhalin yar. 3. *ld iran* (2).

inan² *m.dh (-amo, m.)* 1. Gabar. 2. Gabar gaartey da'dii guriyeelashada welise aan la guursan.

inanlayaal *m.l (-llo, m.dh)* Nin la deggen reer uu gabadhi ka guursaday.

indha-adag *f.mg4 (-dkaa, -dkayd)* Qof aan ceeb ka baqayniin ama xishood yar ahaansho.

indha-adayg *m.l ld indha-adkaan.*

indha-adkaan *m.f.dh eeg indha-adayg. ld indha-adayg, indha-adkaansho.*

indha-adkaansho *m.l/dh ld indha-adkaan.*

indhabaaq *m.l* Wax arkid la'aanta ilma xoolaad oo markaas dhashay.

indhabbeel¹ *m.l* Indhaha oo nuurkii araggka ka taga. *ld indhabbeelid.*

indhabbeel² *f.mg1 (-eelay, -eeshay)* Indho nuurkii araggka lumin. *ld aragbeel².*

indhabbeelid *m.f.dh eeg indhabbeel². ld aragbeel¹, aragbeelid, indhabbeel¹, indhabbeelis*

indhabbeelis *m.dh ld indhabbeelid.*

indhacaddayn *m.f.dh eeg indhacaddayn. ld indhacaddays.*

indhacaddays *m.l ld indhacaddayn.*

indhacaddee *f.mg2 (-deeyay, -deysay)* 1. Sakaraadid. 2. Dood aan wax loo cuksado lahayn ku indha adaygid.

indhacagaarshe *m.l (daaw.)* Cudur dadka ku dhaca oo cagaar ka dhiga midabka indhaha. *ld indhacagaarshow.*

indhacagaarshow *m.l ld indhacagaarshe.*

<p>indhacasaysad <i>m.l ld</i> indhagaduudsasho. indhacasaysasho <i>m.f.dh ld</i> indhagaduudsasho. indhacasaysi <i>m.l ld</i> indhagaduudsasho. indhacasayso <i>f.mg3 (-stay, -satay)</i> <i>ld</i> indhagaduudso. indhacaseeye <i>m.l (daaw.)</i> Cudur dadka ku dhaca oo casaan ka dhiga midabka indhaha. indhacurdoon <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Wax si fican wax u arka ahaansho. indhacurdoonaan <i>m.f.dh eeg</i> indhacurdoon. <i>ld</i> indhacurdoonaansho. indhacurdoonaansho <i>m.l/dh ld</i> indhacurdoonaan. indhadaraandar¹ <i>m.l</i> 1. Wareeridda lagu wareero wax si aad u qurxoon. 2. Wax arki waayidda, iftiin xoog badan oo indhaha ku dhaca dartii wax lala arki waayo. <i>ld</i> indhadaraandar. indhadaraandar² <i>f.mg1 (-ray, -rtay)</i> 1. Wax aad u qurxoon ku wareerid. 2. Iftiin xoog badan oo indhaha ku dhacay awgii wax la arki waayid. indhadaaandarid <i>m.f.dh eeg</i> indhadaraandar. <i>ld</i> indhadaraandar. indhaddaalis <i>m.l (-byo, m.db)</i> 1. Marriin qurxoon oo lagu sameeyo rarada iwm. 2. Ujuuro la siyo cid wax qortay ama wax akhriday. indhadduub¹ <i>m.l (-byo, m.db)</i> Maro iwm oo indhaha lagu duubo si aan wax loo arag. indhadduub² <i>f.g1 (-bay, -btay)</i> Cid si ayan wax u arkin indhaha wax uga duubid. indhadduuban <i>f.mg4 (-bnaa, -bnayd)</i> Wax indhaha loo duubay ahaansho. indhadduubid <i>m.f.dh eeg</i> indhadduub. indhadduubnaan <i>m.f.dh eeg</i> indhadduuban. <i>ld</i> indhadduubnaansho. indhadduubnaansho <i>m.l/dh ld</i> indhadduubnaan. indhadhaabo <i>m.db</i> Dhibco yaryar oo dufan ah oo dul sabeeya fuudka, caanaha, iwm. indhadheer <i>f.mg4 (-raa, -rayd)</i> Wax meel fog wax ka arka ahaansho. indhadheeraan <i>m.f.dh eeg</i> indhadheer. <i>ld</i> indhadheeraansho, indhadeeri. indhadheeraansho <i>m.l/dh ld</i> indhadhee-raan. indhadheeri <i>m.db</i> Arkidda meel fog wax laga arko. <i>ld</i> indhadeeraan. indhadillaacsad <i>m.l ld</i> indhadillaacsasho. indhadillaacsasho <i>m.f.dh eeg</i> indhadillaacso. <i>ld</i> indhadillaacsad. indhadillaacso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> 1. Mukalaal iwm oo dhashay indhafurasho. 2. Ilbixid. </p>	<p>indhafiqaan <i>f.mg4 (-qnaa, -qnayd)</i> Wax meel dheer wax ka arka ahaansho. indhafiqid <i>m.db</i> Qalidda indha lagu sameeyo si araggiooda loo soo cesho. indhafiqaan <i>m.f.dh eeg</i> indhafiqaan. <i>ld</i> indhafiqaansho. indhafiqaansho <i>m.l/dh ld</i> indhafiqaan. indhafircoor <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> <i>ld</i> indhafirqoon. indhafircoonaan <i>m.db ld</i> indhafircoonaan. indhafircoonaansho <i>m.l/dh ld</i> indhafircoonaan. indhafircooni <i>m.db ld</i> indhafircoonaan. indhafirqoon <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Wax meel dheer wax ka arka ahaansho (qof). <i>ld</i> indhafircoon. indhafirqoonaan <i>m.f.dh eeg</i> indhafirqoon. <i>ld</i> indhafircoonaan, indhafircoonaansho, indhafircooni indhafirqooni <i>m.db ld</i> indhafirqoonaan. indhafirqooni <i>m.db ld</i> indhafirqoonaan. indhafuran <i>f.mg4 (-rnaa, -rnayd)</i> 1. Wax feejigan ahaansho. 2. Wax meel shaqo iwm aad u kala yaqaan ahaansho. 3. Wax aan loo jeedin wax arka ahaansho. indhafurnaana <i>m.f.dh eeg</i> indhafuran. <i>ld</i> indhafurnaansho. indhafurnaansho <i>m.l/dh ld</i> indhafurnaan. indhagaduudi <i>m.l ld</i> indhagaduudsasho. indhagaduudsasho <i>m.l ld</i> indhagaduudsasho. indhagaduudsasho <i>m.f.dh eeg</i> indhagaduudsasho. <i>ld</i> indhacasaysad, indhacasaysasho, indhacasaysi. indhagaduудси <i>m.l ld</i> indhagaduudsasho. indhagaduudemso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> Muddo yar seexasho. <i>ld</i> indhacasayso. indhagarad <i>m.l</i> 1. Aqoon yar oo cid loo leeyahay. 2. Qof dadka aqoon wax ugu qabta. indhagaradnimo <i>m.db</i> Indhagarad ahaan-sho. indhahabeeno <i>m.db</i> Cudur indhaha ku dhaca oo aysan habeenkii si wanaagsan wax u arag. indha-indhayn <i>m.f.dh eeg</i> indha-indhee. indha-indhee <i>f.g2 (-dheeyay, -dhaysay)</i> Wax kormeerd. indhakugaraadle <i>m.l</i> Qof marba xaaladda uu ku joogo wax ku qaybsada oo aan eegin waxa soo socda. indhakugaraadlenimo <i>m.db</i> Wax indhakugaraadle ah ahaansho (qof). indhakuul¹ <i>m.db</i> Budo madow, dhowr jaad u kala baxda oo haweenku indhaha xirribahooda ku quruxsadaan. </p>
--	--

indhakuul² *f.g1 (-uulay, -uushay)* Budo beycad ah indhaha ku qurxin; u i.: cid indhakuul u marin.

indhakuulad *m.l ld indhakuulasho.*

indhakuulan *f.mg4 (-lnaa, -lnayd)* Wax indhakuul marsaday ahaansho (cid).

indhakuulasho *m.f.dh eeg indhakuulo.* *ld indhakuulad.*

indhakuulid *m.f.dh eeg indhakuul².*

indhakuulnaan *m.f.dh eeg indhakuulan.* *ld indhakuulnaansho.*

indhakuulnaansho *m.l/dh ld indhakuulnaan.*

indhakuulo *f.mg3 (-uushay, -uulatay)* indhakuul marsasho (cid).

indhal *m.dh (-lo, m.l)* 1. Harag ido ah oo aad loo jilciyey oo wax lagu tosho. 2. Harag ar, jilicsan oo kabaha qaarkood afka hore kaga sameysan si araha meel loo gasho.

indhalaaphe *m.l (-wayaal, m.l/dh)* Qof aan indhaha wax ka arkin.

indhasaab 1 *m.l (-byo, m.dh)* 1. Wax indhaha lagu xiro si aysan wax u arag. 2. Sixir.

indhasaab² *f.g1 (-bay, -btay)* 1. Indhaha wax ku xirid si aan wax loo arag. 2. Dareenka aragtida cid ka sixrid.

indhasaabab *m.l ld indhasaabasho.*

indhasaabban *f.mg4 (-bnaa, -bnayd)* Wax la indhasaabay ahaansho.

indhasaabasho *m.f.dh eeg indhasaaboo.* *ld indhasaabab.*

indhasaabid *m.f.dh eeg indhasaab².*

indhasaabnaan *m.f.dh eeg indhasaabban.* *ld indhasaabnaansho.*

indhasaabnaansho *m.l/dh ld indhosaab-naan.*

indhasaabo *f.mg3 (-btay, -batay)* Cid indhosaab xirasho.

indhasarcaad¹ *m.l* 1. Muujin wax sidii ay ahaayeen si ka beddelan loo muujiyo. 2. Si buunbuunsan oo wax quruxdooda loo muujiyo.

indhasarcaad² *f.mg1 (-day, -dday)* 1. Wax siday ahaayeen si aan ahayn cid ugu muuqasho. 2. Wax quruxdooda si buubuunsan u muuqasho.

indhasarcaadi *f.g2 (-iyay, -isay)* Cid indhasarcaad ku samayn.

indhasarcaadid *m.f.dh eeg indhasarcaad².*

indhasarcaadin *m.f.dh eeg indhasarcaadi.* *ld indhasarcaadis.*

indhasarcaadis *m.l ld indhasarcaadin.*

indhasarcaadsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Cid indhasarcaad ku dhacay ahaansho.

indhasarcaadsanaan *m.f.dh eeg indhasarcaadsan.* *ld indhasarcaadsanaansho.*

indhasarcaadsanaansho *m.l ld indhasarcaadsanaan.*

indhashareer *m.l (-rro, m.dh)* Masar ama duub kale oo maro ah oo wax laga arki karo oo ay dumarka muslimka ahi wejiga ku detaan. *ld indhashareerad.*

indhashareerad *m.l 1. ld indhashareero.* *2. ld indhashareerasho.*

indhashareeran *f.mg4 (-rnaa, -rnayd)* Wax indhashareer qaba ahaansho.

indhashareerasho *m.f.dh eeg indhashareero.* *ld indhashareerad (2).*

indhashareerenaan *m.f.dh eeg indhasha-reeran.* *ld indhashareernaansho.*

indhashareernaansho *m.l/dh ld indhashareerenaan.*

indhashareero *f.mg3 (-rtay, -ratay)* 1. We-jiga wax qariya saarasho. 2. Indhasharo samaysasho.

indhatir *f.g1 (-ray, -rtay)* 1. Cid cammayn. 2. Iska i.: dareenka aragtida iska sixirid.

indhatirid *m.f.dh eeg indhatir.*

indhawiriq¹ *m.l* Iftiin xoog badan oo indhaha ku dhacay awgii wax la arki waayo.

indhawiriq² *f.mg1 (-qay, -qday)* Iftiin xoog badan oo indhaha ku dhacay awgii wax la arki waayid.

indhawirqid *m.f.dh eeg indhawiriq².*

indheergarad *m.l (-do, m.dh)* 1. Qof caqli badan leh. 2. Qof cilmi meel sare ka gaaray.

indheergaradnimo *m.dh* indheergarad ahaansho.

indheergarasho *m.dh* Awood aad ku fahmi kartid fikrad ama ra'yi ama akhbaar.

indhoole *m.l (-layaal, m.l/dh)* Nafley araggaa indhaha beeshay.

indifiiduwalism *m.dh (bul.)* Aragti bulshadeed oo tixgelinaya facil madax-banaan ama ra'yi xornimo buuxda ee shakhsyo gar ahaaneed, oo ka soo horjeedda aragtida tixgelinaya tan dawladda.

infuluwenso *m.dh (daaw.)* Nooc hargabka ka mid ah oo xumad badani iyo qufac leh.

in-gudbiye *m.l (-yayaal, m.l/dh) (kiim.)* Walax astaanteeda gudbineed ay u dhhexysa tan gudbiye (bir) iyo tan ma-gudbiye (caag). Marka loo eego gudbiyeyaasha, caabbiga ingudbiye waxa uu la sii yaraadaa korodhka heerkulka. In-gudbiyeyaasha waxa ka mid ah adkeyaasha wirqlaha ah sida jeermaniyam iyo silikon.

iniin *m.dh (-no, m.l)* Mirta ay dhirtu ka abuuranto. *ld iniix.*

iniq *m.dh ld ciniq.*

inistinkt *m.l ld qariisad.*

inix <i>m.l ld iniiin.</i>	innaga <i>mu.eb</i> Magacuyaal tilmaama qofka koowaad ee wadarta ah oo ku jira kuwa lala hadlayo ama wax loo qorayo. <i>ld inna².</i>
injiil ¹ <i>m.l (-lo, m.l)</i> Kitaabkii nebi Ciise (n.k.h.a.).	innana <i>mu.eb</i> Magacuyaalka qofka kowaad oo wadar ah ee ka kooban inna 2 iyo na ² .
injiil ² <i>m.l (dii.)</i> Axdiga Cusub. Qeyb ka mid ah kitaabka kirishtaanka kaasoo la xiriira noloshii Nebi Ciise, iyo diinta Masiixiga Kaniisadii hore ee Masiixiyiinta.	inqaas <i>m.dh (-syo, m.dh)</i> <i>ld anqaas.</i>
injiin <i>m.l (-nno, m.dh) (fis.)</i> Makiinadda tamarta kulka u geddisa hawl makaani-kaad, sida injiinka uumiga ama injiinka batroolka.	inqilaab ¹ <i>m.l (-byo, m.dh)</i> Hab aan sharci ahayn oo dawlad dhisan lagu beddelo; afgembii.
injiin-dhuundhas <i>m.l (fis.)</i> Injiinka dayuurad ee loo isticmaalo in uu dhaliyo dhaqaajin dhuundhas. <i>Eeg</i> dhuundhas.	inqilaab ² <i>f.g1 (-bay, -btay)</i> Dawlad dhisan si aan sharci ahayn ku beddelid; afgembii.
injinyeer <i>m.l (-rro/-riin, m.dh)</i> Qof ku xeel dheer cilmiga dhismaha korantada, makaanikada iwm; muhandis.	inqilaabid <i>m.f.db eeg</i> inqilaab ² .
injir <i>m.dh</i> Cayayaan yaryar oo aan baala lahayn oo dhiig ku nool ah oo timaha iyo dharka ka gasha dadka aan nadifita ahayn.	insaan <i>m.l kh I. ah:</i> qof raxmad badan, oo hab wanaagsan dadka kula dhaqma.
injirbooddo <i>m.dh</i> Booddo, takri.	insaaniyad <i>m.dh</i> Dabci wanaagsan oo qof leeyayah; dadnimo; raxmad. <i>ld insaaniyo.</i>
inkaar ¹ <i>m.dh</i> Dhibaato qof Ilah looga baryo in ay ku dhacdo.	insaaniyo <i>m.dh ld insaaniyad.</i>
inkaar ² <i>f.g1 (-ray, -rtay)</i> Dhibaato Ilah cid uga baryid.	insaarax ¹ <i>m.dh</i> U soo hiloobidda lo'da ay u soo hiloowdo dhashhoodii; araasi. <i>ld ansaarax¹, araasi¹.</i>
inkaaran <i>f.mg4 (-rnaa, -rnayd)</i> Wax la inkaaray ahaansho.	insaarax ² <i>f.mg1 (-xay, -xday)</i> Dhal u soo hiloobid (lo). <i>ld ansaarax².</i>
inkaarid <i>m.f.db eeg</i> inkaar ² .	insaarixi <i>f.mg2 (-iyay, -isay)</i> Hilow muujis (lo'). <i>ld ansarixi.</i>
inkaarnaan <i>m.f.db eeg</i> inkaaran. <i>ld inkaarnaansho.</i>	insaarixid <i>m.f.db eeg</i> insaarax ² . <i>ld ansaa-rixid.</i>
inkaarnaansho <i>m.l/dh ld inkaarnaan.</i>	insaarixin <i>m.f.db eeg</i> insaarixi. <i>ld ansaa-rixin.</i>
inkaarrqabe <i>m.l (-bayaal, m.l/dh)</i> Qof inkaari ku dhacday.	insaykolobiidiya <i>m.dh (-ayaal, m.l/db)</i> Buug culunta guud ama maadda gaar ahi ay ku qorantahay oo sida ay xarfaha isu xigaan loo habeeyey.
inkasta <i>xi.</i> Xataa; walow.	insay <i>m.l (-myo, m.dh) (baay)</i> Borotiin u dhaqma sida dedejiyaha marka ay dhacayaan falgallada bayokimikeed. Insay kasta waxa uu goonni u yahay falgal gaar ah ama koox falgalladoodu ay isku mid yihiiin.
inkiis <i>m.l (-syo, m.dh)</i> Bayd faal, oo manjaha ka ah hal, saddexda hogood oo kalena min labo.	inshaad ¹ <i>m.l</i> Ku luuqeynta qasiida diimeed iyadoo kor loogu luuqeenayo.
inkir ¹ <i>m.l 1.</i> Dafiraad. 2. <i>ld inkirid.</i>	inshaad ² <i>f.mg1 (-day, -dday)</i> Qasiido ku luuqeyn.
inkir ² <i>f.g1 (-ray, -rtay)</i> Wax laysku ogaa, laysku lahaa, ama laysku soo eedeeeyey, diidid.	inshaadid <i>m.f.db eeg</i> inshaad ² .
inkiraad <i>m.dh ld inkirid.</i>	insi <i>m.l</i> Nafleyda inta nabi Aadan ka soo farcanta.
inkirid <i>m.f.db eeg</i> inkir ² . <i>ld inkir¹ (2), inkiraad, inkirmo.</i>	insuliin <i>m.l (-no, m.dh) (daaw)</i> Hormoon brotiin ah, oo ay dhiiqaan ilaha langerhan ee ganaca, kaa oo horumariya qaadashada glukows ay qaadanayaan unugyada jidhku, iyo weliba ku-xukumidda ribanaanta dhiigga.
inkirmo <i>m.dh ld inkirid.</i>	inta <i>fk.</i> 1. Erey tixda qaarkeeda hore ama danbe had la'aan iyo ulajeeddo qabyo ah u yeela una baahi geliya ereyo kaloo caddeeya. Tus. "Inta (aad) dugsiga tagtid, ardayga soo wad", "Lacagtaan inta (uu) qaaldo, cunno ha soo gado". 2. Halka, meeshaan, kobtaan.
inkirsan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Wax laysku ogaa, laysku lahaa, ama laysku soo eedeeeyey, wax diiddan ahaansho (cid).	
inkirsanaan <i>m.f.db eeg</i> inkirsan. <i>ld inkirsanaansho.</i>	
inkirsanaansho <i>m.l/dh ld inkirsanaan.</i>	
inna ¹ <i>mu.diid</i> waxba. <i>ld in¹ (5).</i>	
inna ² <i>mu.eb</i> <i>ld innaga.</i>	
inna ³ <i>mu.dhm.ly</i> <i>ld ina.</i>	

intalbi *m.l (-iyo, m.dh) (fiis.)* Summada H
aya lagu asteeyaa waana wadarta
tamargudeedka (U) iyo cadaadiska (P) iyo
mugga (V) ee hab leeyahay (H = U + PV).
intee e.we 1. Immisa? 2. Xaggee?
intifaac¹ *m.l 1.* Waxtar. 2. *ld intifaacid.*
intifaac² *f.mg1 (-cay, -cday)* Ku i.: wax,
waxtarkiisa ku dhaqmid.
intifaacid *m.f.dh eeg intifaac². ld intifaac¹ (2).*
intifaacsad *m.l ld intifaacsasho.*
intifaacsasho *m.f.dh eeg intifaacsco. ld*
intifaacsad.
intifaacsco *f.g3 (-saday, -satay)* Wax intifaac ka
helid.
intihayn *m.db 1.* Tijaabo. 2. *ld intihin.*
intihee *f.g2 (-heeyay, -heysay)* *ld intihi.*
intihi *f.g2 (-iyay, -isay)* Wax tijaabin. *ld*
intihee.
intihin *m.f.dh eeg intihi. ld intihayn (2).*
intikhaab *m.l (-byo, m.db)* Doorasho dadku u
codbixyo qof loo wakiilanayo barla-maan
iwm.
intimooloji *m.l* Barashada cayayaanka.
intixaaman *f.mg4 (-naa, -nayd)* *ld imti-*
xaaman.
intixaan¹ *m.l ld imtixaan¹.*
intixaan² *f.g1 (-aamay, -aantay)* *ld im-*
tixaan².
intixaanid *m.dh ld imtixaanid.*
intixaannaan *m.dh ld imtixaannaan.*
intixaannaansho *m.l/dh ld imtixaannaan.*
inyow e.d Cod loola jeedo: "May, ma rabo! Ma
rabo in aan sameeyo!" (carruur).
iqtiraax *m.l (-xyo, m.db)* Arrin la soo jeediyoo
oo loo filayo in ay faa'iido leedahay; talo.
iqtisaad *m.l Dhaqaale.*
iraarad¹ *m.l Afaaf.*
iraarad² *f.g1 (-day, -dday)* Guri, xero iwm
irridiisa xirid.
iraaradan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax irridoodu
la xiray ahaansho (guri, xero iwm).
iraaradid *m.f.dh eeg iraarad².*
iran *m.l (-nnol-aamo, m.dh)* 1. Daliig lagu
sameeyo weelasha la tolaayo oo gucunka kor
ka maro. 2. *ld inan 1 (3).* Isha birteeda.
3. Meesha banka iyo dhulka dhirta leh iska
galaan. 4.(-mo, mdh.) Meel kayn ah oo
godan, hareerahana ka bannaan.
irbad *m.dh (-do, ml)* 1. Bir yar oo dhuuban
oo caarad fiiqan iyo dalool leh oo inta dun la
gesho wax lagu tolo. 2. Bir yar oo dhuuban
oo caarad fiiqan iyo dalool yar dhaxda ku leh
gadaalna ku leh dhuun oo inta daawo lagu
shubo wax lagu mudo. 3. In daawo ah oo hal
mar la isku mudo. *ld cirbad.*

irbadayn *m.f.dh eeg* irbadee. *ld cirbadayn,*
cirbadays, irbadays.
irbadays *m.l ld* **irbadayn.**
irbadee *f.g2 (-deeyay, -daysay)* Nafley daawo
ku mudid. *ld cirbadee.*
irbadeysan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* Wax dawo
lagu duray ahaaansho (nafley). *ld*
cirbadeysan.
irbadeysnaan *m.f.dh eeg* irbadeysan. *ld*
cirbadeysnaan, cirbadeysnaansho, irba-
deysnaansho.
irbadeysnaansho *m.l ld* **cirbadeysnaan.**
irbe *m.l (-byaal, m.l/db)* Ul yar, dheer, oo
madax ballaaran leh, oo soorta marka la
karinayo lagu walaaqo; malaankhad.
irbee *f.g2 (-beeyay, -beysay)* Soor, irbe ku
walaqid.
irbeyn *m.f.dh eeg* irbee.
irdhayn *m.f.dh eeg* irdhee.
irdhaysan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* Wax dhallilo
hayso ahaansho.
irdhaysnaan *m.f.dh eeg* irdhaysan. *ld*
irdhaysnaansho.
irdhaysnaansho *m.l/db ld* **irdhaysnaan.**
irdhee *f.g2 (-dheeyay, -dhaysay)* Wax dhiilla
gelin.
irdho *m.dh* Digtoonaan cabsi ku jirto.
irdhoobid *m.f.dh eeg* irdhow.
irdhow¹ *m.l* Cararidda cabsi darteed lala
cararo. *ld irdhoobid.*
irdhow² *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Cabsi
darteed la cararid.
irfi *m.dh (-iyo/-iyaal, m.l/db)* Bir dheer,
dhulka jexda oo harqoodka ku taal.
iritorosaytis *m.l (-syo, m.dh) (c.nafl.)* Nooca
ugu badan tiro ahaan unugyada dhiigga,
kuwaas oo ka kooban midab cas oo loo
yaqaan himogolobiin, isla markaana wuxuu
masu'uul ka yahay qaadista ogsajiinta.
irkasho *m.f.dh eeg* irko.
irkig¹ *m.l* Dhakafaar iyo dhabanna hayn. *ld*
argag², erkeg¹.
irkig² *f.mg1 (-gay, -gtay)* Aad u yaabid. *ld*
erkeg², argag².
irkigid *m.f.dh eeg* irkig². *ld argagid, erkegid.*
irkigsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax irkig hayo
ahaansho. *ld argagsan, erkegsan.*
irkigsanaan *m.f.dh eeg* irkigsan. *ld*
argagsanaan, argagsanaansho, erkegsanaan,
erkegsan
irkigsanaansho *m.l/db ld* **irkigsanaan.**
irko *f.mg3 (-kaday, -katay)* U i.: wax mar
dambe u aayid.
irmaan¹ *m.l* Xoola dheddig oo aan gurneyn oo
caano leh.

irmaan² *m.l/db* Shaxda meesha mar walba inta laga dhaco qofka kale shaxdiisa lagu jabsho.

irmaan³ *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax caano leh noqosho.

irmaanaan *m.f.db eeg* irmaan³. *ld* irmaanaansho.

irmaanaansho *m.ll/db ld* irmaanaan.

irmaanayn *m.f.db eeg* irmaanee. *ld* irmanin.

irmaanee *fg2 (-neeyay, -naysay)* Wax irmaan ka dhigid. *ld* irmaani.

irmaani *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. *ld* irmaanee. 2. Neef irmaan cid siin.

irmaanin *m.f.db ld* irmaanayn.

irmaansad *m.l ld* irmaansasho.

irmaansasho *m.f.db eeg* irmaanso. *ld* irmaansad, irmaansi.

irmaansi *m.l ld* irmaansasho.

irmaanso *fg3 (-saday, -satay)* Neef irman cid ka ammaaneyasho.

irrid *m.db (-do/irdo, m.)* Meel furan oo laga soo galo (deyr, guri qol iwm).

irsaaq¹ *m.db* Wax la cuno oo lagu noolaado. *ld* arsaaq, arsaaqad, irsaaqad, irsiq.

irsaaq² *f.g1 (-qay, -qday)* Wax la cuno oo lagu noolaado cid siin.

irsaaqad *m.db ld* arsaaqad, irsaaq¹.

irsaaqid *m.f.db eeg* irsaaq².

irsiq *m.l ld* irsaaq¹.

irtid *m.l.kh* I. ah: geesi aan gabban.

irtidnimo *m.db* Irtid ahaansho.

is¹ *m.l* I.kayga, i.kaaga iwm: qof laftiisa, nafta tiisi ah iwm.

is² *mu.dbm.ly* 1. magacuyaal layeelo oo falka ku celiya falsameeyaha, taasoo macneheedu yahay in yeelaha iyo layeeluhu isla mid yihiin. Tus. "Cali ayaa is faanshay". 2. magacuyaal layeelo oo dhacdada falka wadaajiyi dhowr ruux ama waxyaalo kale. Tus. "Labadoodu waa is waayeen".

is³ *e.d* Erey xoolaha lagu yiraahdo kolka la doonayo inay dib u noqdaan ama leexdaan.

isa *mu.eb ld* isaga.

is-afdhAAF¹ *m.l* Hadal dagaal ku jiro oo laba qof ama ka badan dhexmara.

is-afdhAAF² *f.mg1 (-fay, -ftay)* Hadal dagaal ku jiro laba qof ama ka badan dhex marid.

is-afdhAAfid *m.f.db eeg* is-afdhAAF².

is-afgaranwaa¹ *m.l* Is fahmid la'aan.

is-afgaranwaa² *f.mg1 (-ayay, -aayday)* Laba qof ama ka badan is famhi waayid.

is-afgaranwaayid *m.f.db eeg* is-afgaranwaa².

isaga *mu.eb* Magacuyaal tilmaama qofka saddexaad ee kalida lab ah (kan laga hadlayo ama wax laga qoraya). *ld* isa.

is-arag *m.l (-gyo, m.db)* 1. Kulan laba qof ama ka badan dhex mara. 2. Tartan dhex mara laba kooxood.

isasur *m.l* Cawl lab oo aad u weyn.

isbaandhays *m.l* 1. Geed dheer oo qodax leh oo dhala miro midab huruud ah leh oo la cuno dhexdana ku leh laf qodaxyo leh. 2. Miraha geedkaas dhala. *ld* isboondheys

isbahaysad *m.l ld* isbahaysasho.

isbahaysasho *m.f.db eeg* isbahayso. *ld* isbahasad, isbahaysi.

isbahaysi *m.l* Xiriir isgaashaanbuuraysi oo ka dhexeeya dad, ummado, dawlado, iwm oo sokeeye ahaan isku raaca. *ld* isbahaysasho.

isbahayso *f.mg3 (-stay, -satay)* Dad, ummado, dawlado, iwm xiriir isgaashaan-buuraysi oo sokeeye ahaan uga dhexeeya isku raacid.

isbarbardhig *1 m.l* Isu eegidda la isu eego laba shey waxa ay iskaga mid ka yihiin.

isbarbardhig² *f.g1 (-gay, -gtay)* *ld* barbardhig.

isbarbardhigid *m.f.db eeg* isbarbardhig².

isbeddel¹ *m.l (-llo, m.db)* 1. Gaddoonka muuqaal iwm oo ku dhaca walxaha. 2. Wax cusub oon hore u jirin oo soo kordha.

isbeddel² *f.mg1 (-elay, -eshay)* Wax muuqaalkoodii iyo siday ahaayeen ka gaddoomid.

isbeddel-cadaadis *m.l (c.cimi.)* Isbeddelka ku dhaca cadaadiska gibilka kaas oo ka dhaca bar gaar ah iyo waqt gaar ah, badanaa saddex saacadood, oo ka horraysa, indha indhayn lagu sameeyo gibilka.

isbeddelid *m.f.db eeg* isbeddel².

isbeddel-kiimikaad *m.l (kiim.)* Isbeddelka ku dhaca walax; kaas oo la xiriira dhinaca dhismaha kiimikaad; kuna yimaada atammada molikuyuulka oo kordha, yaraada ama dib-u-habayn sameeya.

isbeermatosuw *m.l (-wyo, m.db) (baay.)* Unug taranka dhammayska ah ee socda ee xayaawaanka lab, kaas oo soo saaraan xiniinyuhu. Wuxuu ka koobanyahay qayb madaxa oo leh bu' dhiman iyo akrasoom, kaas oo u oggolaada xawada inay gasho, ukunta markay bacrimintu dhacayso, qayb dhexe oo leh mitokondoriya siisa tamarta dhaqdhaqaqa iyo qayb dabo ah oo u samaysan qaab hore u socodsiiya xawada.

isbig *m.l* Afarta jaad ee uu haadaadka turubku u kala baxo middood.

isbitaal *m.l (-llo, m.db)* Meesha dadka jirran lagu daaweyo lana seexiyo. *ld* cisbitaal, cusbitaal.

isboondheys *m.l* Miro la cuno. *ld* **isbaandhays**

isboorti *m.l* Madaddaalo ciyaareed oo xeerar leh iyo qawaaniin oo lagu tartamo.

isbuturi *f.mg2 (-iyay, -isay)* Caro iyo islaweynaan awgeed gaar u bixid (qof).

isbuturis *m.f.dh eeg* isbuturi. *ld* **isbuturis**.

isbuturis *m.l ld* **isbuturin**.

iscaddiir *f.mg1 (-ray, -rtay)* Wax si toos ah u abbaadir.

iscaddiirid *m.f.dh eeg* iscaddiir.

iscasil *f.mg1 (-ilay, -ishay)* Qof jago iwm oo uu hayey iskiis u wareejin.

iscasilaad *m.dh* Xil iska wareejinta qof uu iskiis isaga wareejiyo jago iwm oo uu hayey.

iscasilid *m.f.dh eeg* iscasil.

isciilkakaabi¹ *m.l* Is-hiifidda ama ka shallaynta khalad la sameeyey.

isciilkakaabi² *f.mg2 (-iyay, -isay)* 1. Khalad la sameeyey dartii is-hiifid. 2. Caro darteed faruuryo-qaniinid.

isciilkakaabin *m.f.dh eeg* isciilkakaabi². *ld* **isciilkakaabyid**.

isciilkakaabyid *m.dh ld* **isciilaambin**.

isdaafac¹ *m.l* Baadbaadinta qof naftiisa ka badbaadiya halis ku soo fool leh. *ld* **isdafaac¹**.

isdaafac² *f.mg1 (-cay, -cday)* Dhibaato iska badbaadin. *ld* **isdafaac²**.

isdaafacid *m.f.dh eeg* isdaafac². *ld* **isdi-faacid**.

isdabagal¹ *m.l* Socod nafley badan ay socoto oo midka mid ka dambeeyo.

isdabagal² *f.mg1 (-alay, -ashay)* Nafley badan oo socota midba mid ka dambeysa.

isdabaggeli *f.g2 (-iyay, -isay)* Nafley midba midka kale gadaashiisa ku aaddin

isdabaggelid *m.f.dh eeg* isdabaggal².

isdabaggelin *m.f.dh eeg* isdabaggeli.

isdabamar¹ *m.l* 1. Isdhaafidda ay laba wax ama ka badan ay isu dhaafaan jihoyinka isku lid ah. 2. Khayaano. *ld* **isdabamar¹**.

isdabamar² *f.mg1 (-ray, -rtay)* 1. Wax isku qaldamid. 2. Laba wax ama ka badan jihoyin isku lid ah isu dhaafid. *ld* **isdabamar²**.

isdabamari *f.g2 (-iyay, -isay)* Wax isku qaldid. *ld* **isdabammari**.

isdabamarid *m.f.dh eeg* isdabamar². *ld* **isdabamarid**.

isdabamarin *m.f.dh eeg* isdabamari. *ld* **isdabamaris, isdabamarin, isdabamaris**.

isdabamaris *m.l ld* **isdabamarin**.

isdabammar¹ *m.l ld* **isdabamar1**.

isdabammar² *f.mg1 (-ray, -rtay)* *ld* **isda-bamar²**.

isdabammarri *f.g2 (-iyay, -isay)* *ld* **isda-bamari**.

isdabammarid *m.dh ld* **isdabamarid**.

isdabamarin *m.dh ld* **isdabamarin**.

isdabamaris *m.l ld* **isdabamarin**.

isdhaafl *m.l* 1. Waalli. 2. I. ah: laba addin oo aan isku dhinac ahayn.

isdhaafl² *f.mg1 (-fay, -ftay)* 1. *(f.g)* Laba wax ama ka badan oo jihoyin kala duwan u socda isweydaarsho. 2. *(f.g)* Laba ama ka badan oo wax isku hayey isnabadgelin. 3. *(f.mg)* Cid waalasho.

isdhaafdhaaf¹ *m.l* Is waydaarka ay labo waxyaabood ama ka badan ay jahoyin kala duwan isu weydaartaan dhawr jeer.

isdhaafdhaaf² *f.g1 (-fay, -ftay)* Laba waxyaabood ama ka badan jahoyin kala duwan dhawr jeer isu weydaarsho.

isdhaafdhaafid *m.f.dh eeg* isdhaafdhaaf².

isdhaafdhaafsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax isdhaafdhaafay ahaansho (cid).

isdhaafdhaafsanaan *m.f.dh eeg* isdhaafdhaafsan. *ld* **isdhaafdhaafsanaansho**

isdhaafdhaafsanaansho *m.l/dh ld* **isdhaa-f-dhaafsanaan**.

isdhaaafi *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Laba wax oo jihoyin kala duwan u socda isweydaarin. 2. Wax khaldid. 3. Cid waalid. 4. Jirro qof haysay mid kale ku wareejin iyada oo sixir la adeegsanaayo.

isdhaafin *m.f.dh eeg* isdhaafi. *ld* **isdhaafin**.

isdhaafis *m.l ld* **isdhaafin**.

isdhaafsad *m.l ld* **isdaafsasho**.

isdhaafsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* 1. Wax la sixray ahaansho. 2. Wax la khalday ahaansho.

isdhaafsanaan *m.f.dh eeg* isdhaafsan. *ld* **isdhaafsanaansho**.

isdhaafsanaansho *m.l/dh* 1. *ld* **isdhaaaf-sanaan**. 2. *eeg* isdhaafsanow.

isdhaafsanow *f.mg3 (-naaday, -naatay)* 1. Wax khaldan noqosho. 2. Wax la sixray noqosho.

isdhegammari *f.g2 (-iyay, -isay)* Wax la diiddanyahay maqalkiisa ismoogeysiin.

isdhegamarin *m.f.dh eeg* isdhegammari. *ld* **isdhegammaris**.

isdhexgal *m.l* (*fiis.*) Kulanka laba hir waxa dhici karta inay is taageeraan oo hir maxsuulku uu noqdo wadarta tamarta labada hir, ama ay is tirtiraan oo maxsuulku noqdo faraqa labada hir.

is-dhimid *m.f.dh eeg* isdhin².

isdhin¹ *m.l* (*dhaq.*) Nusqaamidda shey uu ka nusqaamo sidii uu ahaa.

isdhin ² f.mg1 (-imay, -intay; -imi) Shay siday ahaayeen ka nusqaamid.	isgarabtaagid m.f.dh eeg isgarabtaag ² .
isdfaac ¹ m.l ld isdaafac ¹ .	isgiriirixi f.mg2 (-iyay, -isay) Qof, wax caraysan iska dhigid.
isdfaac ² f.mg1 (-cay, -cday) ld isdaafac ² .	isgiriirixin m.f.dh eeg isgiriirixi. ld isgi-riirixis.
isdfaacid m.dh ld isdaafacid.	isgiriirixis m.l ld isgiriirixin.
isdoqondiidsii f.mg2 (-iiyay, -iisay) Dhibaato jirta ismoogeysiin.	isgoo fg/mg2 (-ooyay, -oosay) 1. (f.g) Qof jirkiisa meel ka mid ah wax af leh isaga jarid. 2. (f.mg) Qof cayilan isliska cajarradiisa uu isku liso awgeed la dhaawacmid.
isdoqondiidsii m.f.dh eeg isdoqondiidsii. ld isdoqondiidsiis.	isgoyn m.f.dh eeg isgoy.
isdoqondiidsiis m.l ld isdoqondiidsiis.	isgoyska dareenwadaha aragtida m.dh (isgoysyo ..., m.dh) (daaw.) Labada dareenwade ee aragtida oo mid il ka yimid meesha ay isku gooyaan oo ku beegan xarriiqda maskaxda kala barta una dhow qanjirdhiqa "bitwitariga" dareenwada-yaasha ka yimaada xuubka aragtida (reetina) dhankiisa sankha xiga ee il walba waxay kudarsamaan dareenwadayaasha ka yimaada xuubka aragtida (reetina) dhankiisa dibedda xiga ee isha kale. Cadadka aragtida oo ka sameysma isku darsankaas kaddib waxay kala nadan qoqob maskaxeedka jeegada ee labada dhinac.
isfantacoori f.mg2 (-iyay, -isay) Wax caraysan iska dhigid (qof).	ishaafalad m.l Wixa la falayo ama la qabo kolka lagu xiro hadba saha joogaa siduu yahay.
isfantacoorin m.f.dh eeg isfantacoori.	ishaafalatayn m.f.dh eeg ishaafalatee.
isfantatiir ¹ m.l Isugeynta awoodda qof awooddisa geeyo wax wax kaqa-bashadiisu adagatahay.	ishaafalatee f.g/mg2 (-teeyay, -taysay) Wax dan laga leeyayah iska hubin.
isfantatiir ² f.mg1 (-ray, -rtay) Wax, wax ka qabashadoodu adag tahay awood isugu geyn.	ishaafalato m.dh Hubinta la hubiyo wax dan laga leeyayah.
isfantatiirid m.f.dh eeg isfantatiir ² .	ishaar f.g1 (-ray, -rtay) 1. Wax tilmaamid iyadoo farta lagu fiiqayo. 2. Wax saadaalin.
isfaxlid m.dh Gudbinta faxalka ee laga soo qaado faxal sidaha geed loona gudbiyo fur ubo-ubaxda isla geedkaas.	ishaarid m.f.dh eeg ishaar.
isfeel m.l Ciyaar lagu tartamo oo la tunto habeennada bisha Ramadaan, waxaana ku tartami jiray xaafadihi hore ee magaalada Xamar.	ishaaro m.dh Saadaalinta wax aan weli dhicin la saadaaliyo.
isfidhikhi f.mg2 (-iyay, -isay) Kibir iyo islaweyni muujin.	is-hambarraaci f.g2 (-iyay, -isay) Wax in yar oo ka hartay si tashiil la'aan ah u dhammayn.
isfidhikhin m.f.dh eeg isfidhikhi. ld isfi-dhikhis.	is-hambarraacin m.f.dh eeg is-hambarraaci. ld is-habarraacis.
isfidhikhis m.l ld isfidhikhin.	is-hambarraacis m.l ld is-hambarraacin.
isfoohaari f.mg2 (-iyay, -isay) Xarrago islaweyni ku jirto muujin.	is-haysasho m.dh (fis.) Caabbiga ka horjeeda socodka ka dhasha dareere. Ha ahaato, socodka dareere marka uu qulqulayo ama socodka walax adke ah oo dhexmaraaya dareere. I. waxa uu ka dhashaa xoogga isliska ee ka jira dareeraha gudhiisa, waxana sababa xoogga ah isjiiadka ka dhexeeya molikuyuulada dareeraha. ld isjijidasho.
isfoohaarin m.f.dh eeg isfoohaari. ld isfoohaaris.	ishin m.l 1. ld ishkin. 2. Ugaarta waaweyn, gaanni.
isfoohaaris m.l ld isfoohaarin.	ishiqate m.l (-tayaal, m.l/dh) Qof arrimaha uu la kulmo wixii u dan ah ka yeela.
isgaarsii f.mg2 (-iiyay, -iisay) 1. War iwm isu gudbin. 2. Wax isdeeqsiin.	
isgaarsiin ¹ m.f.dh eeg isgaarsii.	
isgaarsiin ² m.dh (tegno.) Barashada iyo adeegsiga hababka gudbinta wararka, sida raadiyaha, telfoonka ama telifishanka iwm.	
isgarabdhibig ¹ m.l Isu-eegidda laba shey ama ka badan waxay ku kala duwanyihii ama isaga mid yihiiin.	
isgarabdhibig ² f.g1 (-gay, -gtay) Laba wax ama ka badan waxay ku kala geddisanyihiiin ama isaga mid yihiiin isu eegid.	
isgarabdhibgid m.f.dh eeg isgarabdhibig ² .	
isgarabtaag ¹ m.l Taageerada loo sameeyo cid, arrin ay wadato.	
isgarabtaag ² f.g1 (-gay, -gtay) Cid arrin ay wadato taageerid.	

ishkin *m.l (-nno, m.db)* Geela iyo lo'da (xoolo). *ld ishin (1), isjin.*

ishtiraaki *m.l.kh* Qof ishtiraakiyadda rumaysan.

ishtiraakiyad *m.db* Hawl-iyo-hantiwadaag.

isim *m.l* Magac. *ld isin.*

isin *m.l ld isim.*

isir *m.l (-ro, m.db)* 1. Asalkii hore ee nafleydu ka soo farcantay. 2. Taranta laba tibxood iyo wixii ka badan.

isir ay wadaagaan *m.l (-rro ..., m.db) (xis.)* Tirada isir ahaan ay u wadaagaan laba ama dhowr tiro, tusaale ahaan 4 iyo 6 waa isirrada ay wadagan 24 iyo 36 (eeg qaybshaha ay wadaagaan).

isir-u-dhaleen *m.l* Ka dhaxlidda wax sida foolxumo, qurux, geesinnimo iwm laga dhaxlo awooyaashi hore.

isirwadaag¹ *m.l* Isirwadaag ahaansho.

isirwadaag² *m.l.u* Dad awooyaashoodii hore wada dhasheen.

isiijidasho *m.db ld is-haysasho.*

isjin *m.db (-nno, m.db) ld ishkin.*

iskaambe *m.l 1. (c.nafl.)* Xayawaan badeed midabkiisa caddaan iyo casaan isugu jira yahay oo dusha qolof ku leh jirkiiwsa xubno-xubno u qeybsanyahay. 2. (*c.nafl.*) Nafley badda ku jirta oo jaadad badan ah oo hilikooda aad loo jeeceleyahay; kaambe.

iskaashato *m.db (-ooyin, m.l)* Dad ururay oo xoog iyo hantiba wadaaga.

iska-celin-dembiile *m.db (qaan.)* Marka qof la qabto oo ahaa burcad ama shufto oo loo celiyo dawlaaduu uu dambiga ka galay.

iskadhal *m.l.kh* 1. I. ah: qof labadiisa waalid aysan isku jiisniyad ahayn. 2. I. ah: qof labadiisa waalid ay isku qoys yihii.

iskafaale *m.l (-layaal, m.l/db)* Qalab leh qaanado furan oo saf ahaan isu dul saaran oo alaab, buugag iwm la saaro.

iskahorimaad¹ *m.l* 1. Is qaabilidda ay is qaabilan laba kooxood oo qilaaf ka dhexeyo. 2. Isburin.

iskahorimaad² *m.l* Laba shay oo iskaga soo horjeeda si toos ah.

iskayeelyeel¹ *m.l ld isyeelyeel¹.*

iskayeelyeel² *f.mg1 (-eelay, -eeshay) ld isyeelyeel².*

iskayeelyelid *m.db ld isyeelyelid.*

iskayl heerkul *m.l (-llo ..., m.db) (fis.)* Susunka qiimayaasha ee u taagan heerkul. Susunka noocani ah waxa la helaa, sida badan, in la doorto labo barood oo maguuraan ah; taas oo inta u dhexeyso loo qaybiyo qayb-hoosaadyo ku salaysan hab

laysku raacay. Tusaale ahaan iskaylka Selsiyas waxa uu leeyahay 9 qaybood oo u dhexeyaa (0° C) barta dhalaashanka ee biyaha iyo (100° C) oo ah barta karka ee biyaha.

iskhilaaf¹ *m.l ld ikhtilaaf¹.*

iskhilaaf² *f.g1 (-fay, -ftay) ld ikhtilaaf².*

iskhilaafid *m.db ld ikhtilaafid.*

iskool *m.l (-llo, m.dh-laad, m.l)* Meel dhisan oo ardada tacliinta lagu baro; dugsi. *ld iskuul.*

iskooris *m.l (-syo, m.db)* Wiil yar oo aan helin xanaano waalid ama dad kale oo isagu naf-naftiisa isbarbaarshay.

isku-aad¹ *m.l* Isku abbaaridda ay laba shay ama kooxood isku abbaarmaan. *ld aad¹.*

isku-aad² *f.mg1 (-day, -dday)* Laba wallood iwm isku abbaarmid.

isku-aaddan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax la isku aaddiyay ahaansho.

isku-aaddanaan *m.f.db eeg* isku-aaddan. *ld isku-aaddanaansho.*

isku-aaddanaansho *m.l/db ld isku-aaddanaan.*

isku-aaddi *f.g2 (-iyay, -isay)* Laba wallood ama ka badan isku abbaarid.

isku-aaddin *m.f.db eeg* isku-aaddi.

isku-aadid *m.f.db eeg* isku-aad².

iskubaano *m.db (-ooyin, m.l)* Kolay shiraac ka samaysan oo waxyabaha yaryar lagu rito oo ay sida badan ciidamadu qaataan. *ld nuskubaano.*

isku-cadaadis *m.l (fis.)* Xariiq ku muujisan khariidad ama kaarto iskuna xidha baraha ama meelaha cadaadiskooda gibileed uu isku mid yahay.

iskudaran *f.mg1 (-rmay, -rantay)* Cid maankeedu is dhintay noqoshoo.

iskudarmid *m.f.db eeg* iskudaran.

iskuddar *m.l* 1. Waxyaabo kala jaad ah oo la isku qasay. 2. Isugeynta xisaab.

iskuddaran *m.l.kh* I. ah: qof waayeelnimoo awgeed garaadkiis isdhimay.

iskuddubbahdac¹ *m.l* 1. I. ah: wax si nidaam leh oo aan kala go' layahan u socda.

iskuddubbahdac² *f.mg1 (-cay, -cday)* Wax si nidaam leh u socsho.

iskuddubbahdacmo *m.db ld iskuddubbahdac¹.*

iskuddubbahhicid *m.f.db eeg* iskuddubbahdac².

iskuddulnoolaad *m.l* Hab dhaqan-dhaqaale oo qof wax soo saarkiis ay cid kale ku nooshahay.

iskudduwe *m.l (-wayaal, m./dh)* Qof mas'uul ah oo hawlahay hay'adda isku habeeyaa. *ld isudduwe.*

iskudheg-bu'eed *m.l (kiim.)* Falgal bu'eed oo ka dhex dhaca bu' atameedyada fudud, ayna samaysanto bu' atameed culus oo la jirto tamar baxda oo laxaad weyn leh. Tamartaasi waxa sababa cufka lumay. *ld isu dheg bu'eed.*

iskudhis *m.l (-syo, m.dh)* 1. Ku faanidda darajo ama hanti ee qof kale leeyahay. 2. Laba curiye ama ka badan oo si falgal kiimikeed isugu taga.

iskudhis-giraansan *m.l (-syo ..., m.dh) (kiim.)* Molikuyuul atammadiisu yihii qool xiran, sida bensiin ama saykaloohegsayn. Marka laba giraamood u xiriirsamaan hab ay wadaagaan laba atam, waxa ay noqdaan giraan dhalaashan. Naaftaliin waxa ay tusaale u tahay iskudhis giraan dhalaashan.

iskudhoon *m.l (-nnol-oommo, m.dh)* 1. Geed iyo duddumo isku baxay. 2. Wax xubno kala jaad ah ka samaysan.

iskudhufasho *m.dh (xis.)* Summad x. Xisaabfalka labaale ee lagu helo taranka laba ama dhowr xaddi. Dhinac kale marka laga eego iskudhufashadu waa isugeyn soo noqnoqata. Tusaale ahaan, $3 \times 4 = 3 + 3 + 3 + 3 = 12$.

iskudhufasho-foolwaa *m.dh (xis.)* Iskudhufashada leeb iyo xaddi foolwaa ah, taas oo yaraya ama fidisa dhererka leeb.

iskudhufasho-leeb *m.dh (xis.)* Iskudhufashada laba ama dhowr leeb. Taas oo loo qeexi karo laba siyaabood iyada oo loo eegayo in jawaabtu tahay leeb ama foolwaa midkood.

isku-dubbarid¹ *m.l* Agaasimidda si wanaag-san loo agaasimo hawl.

isku-dubbarid² *f.g1 (-day, -dday)* Cid hawl si wanaagsan u agaasimid.

isku-dubbarid³ *m.f.dh eeg* isku-dubbarid².

iskufac *m.l.kh* I. ah: laba wax oo ay da'ddoodu isku mid tahay.

iskufil *m.l.kh* Iskufac.

isku-go' *f.mg1 (-ay, -day)* (*muus.*) Wax dhawaaqooda ama ridimikood isku jaango'an; halcodlayn.

isku-god *m.l (kiim.)* Atamyo isku curiye ah, oo iskaga mid ah tirada borootoonnada ee ku jira bu'da atamyada; laakiinse ku kala geddisan tirada niyuutaroonnada ee bu'da.

isku-go'id *m.f.dh eeg* isku-go'.

isku-heerkul *m.l* 1. (*fiis.*) Xariiq ku muujisan khariidad; ama kaarto, iskuna xirta baraha

ama meelaha heerkulkoodu isle'egyahay. 2. (*fiis.*) Xood ku muujisan garaaf oo u taagan qiyaaso laga cabbir qaataay heerkul madoorsoome ah (sida, xiriirkka ka dhexecuya cadaadiska iyo mugga neef, marka heerkulkku yahay madoorsoome).

isku-jaad *m.l (-dad, m.l)* Waxyabaha isku midka ah.

iskujir *m.l (-rro, m.l)* Waxyaboo kala jaad ah oo isku qasan.

iskujoog *m.l* Lebis dhan oo hal mar la isu qaadan karo.

isku-kaan *m.l (-nno, m.dh) (baay.)* Marka la sharaxayo noole leh laba aliil oo isku mid ah oo ukumaya muuqal gaar ah shiiqiye iyo shiiqsane midkuu doono ha ahaadee.

iskukol *m.l.kh* Isla waqt.

iskumagac *m.l* Laba wax oo hal magac wadaaga.

iskumar *m.l.kh* I. ah: laba wax oo waqtigoodu isku mid yahay.

iskummid *m.l.I.* ah: wax aan kala duwanayn.

iskunaaneysnimo *m.dh (kiim.)* Jiritaanka laba ama in ka badan oo iskudhisyoo kiimikaad oo leh naaneys molikiyuul isku mid ah haseyeeshee dhis-naaneys moliki-yuulka waxaa la yidhaahdaa iskunaa-neysyo.

iskunuug *m.l* Neef xoolo ah ama haweenay dhashay iyadoo la nuugayo.

iskuroor dhuun neefeed *m.l (daaw.)*

Iskuroorka muruqyada dhuumaha neefta ee xiiqda (neefta) iyo dhuun neef holaca (bronkiitada).

iskushub *m.l* 1. I. ah: derin ama harar la xiddeeyey. 2. Laba lammaanood oo goroyo ah.

iskutaallo *m.dh* Shanshada iyo bowdada ama tagoogda iyo cududda ee nafleyda.

iskutallaab *m.dh (-bo, m.l)* Calaamad ka kooban laba xariiqood oo dhexda si qumaati ah isaga goya; laanqayr. *ld istallaab.*

iskuuul *m.l ld iskool.*

iskuwaa *m.l* Laba waxyabood oo isku waqt noola.

iskuxidid *m.l.kh* I. ah: laba wax oo isku fir ah.

iskuxireyaal *m.dh (nax.)* Curiyeaal hawshoodu tahay in ay isku xiriiriyaan ereyada hadalka, waxayna u kala baxaan labo koox: "xiriiriyeaal" iyo "horyaa-layaal".

islaami *f.g2 (-iyay, -isay)* Qof islaan ka dhigid.

islaamid *m.f.dh eeg* islaan³.

islaamin *m.f.dh eeg* islaami.

islaan¹ *m.l* 1. Diinta nebi maxamed loo soo dhiibay oo muslimiintu haystaan. 2. I. ah: qof diinta nebi Maxamed rumeysan. 3. (-

nno/aammo, m.db) Qof madaxnimo beeled loo doortay. 4. Nin da'weyn.

islaan² *m.db (-aamo, m.l)* Qof dumar ah oo da'weyn.

islaan³ *f.mg1 (-aamay, -aantay; -aami)* Muslim noqosho.

islaannimo *m.db* 1. Muslim ahaansho. 2. Qof madaxnimo beeled loo doortay ahaansho.

islaaw *m.l (-wyo, m.db)* Qof ka dhashay qoyska boqrani.

islaawnnimo *m.db* Islaaw ahaansho.

islaax¹ *m.l* Nabad, wanaag.

islaax² *f.mg1 (-xay, -xday)* Meel nabad ka dhalasho.

islaaxi *f.g2 (-iyay, -isay)* Meel nabad ka dhalin.

islaaxid *m.f.db eeg* islaax².

islaixin *m.f.db eeg* islaaxi.

islajoog *m.db* Lax irmaan oo daaqsinta aan laga reebin ilmaha.

islamar *m.l.kh* I. ah: isku waqtii ah.

islanoolaansho *m.l (baay.)* Isdhexgal ka dhex dhaca laba noole oo sinyjiyo kala duwan ah. Erayga islanoolaanshaha badanaa waxa lagu xaddiddaa isdhexgalka labada sinjiba faa'iido ka helayaan. Laakiin waxa kale oo loo adeegsadaa xidhiidhka kale oo ku dhow sida wada noolaanshaha.

islaweyni *m.db* 1. Qab weyni laysu qabo.

2. Marka la amminsanyahay in dalka ama qolada laga tirsanyahay ay ka wanaagsanyihiin, muhimmadna ka leeyihiin waxa kale oo dhan.

islayaab *m.l* Dareen xishood leh oo falkun oo la samayn lahaa lagaga baaqdo.

isle'eg dhab ah *m.db (-gyo ..., m.db)* (xis.)

Noox ka mid isle'eg xigsineed taas oo wadarta xigsineed ee fansaar uu le'eg yahay eber.

isle'eg¹ *m.db (-gyo, m.db)* (xis.) Weedh sheegaysa isle'ekaanshaha laba tibaax xisabeed, taas oo, labada tibaxood la isugu xiro astaanta isle'ekaanshaha (=), sida $y = 3x$, $(x + y)2 = x2 + 2xy + y2$.

isle'eg² *f.mg4 (-ekaa, -ekayd)* Isku jin ahaansho.

isle'eg-kiimikeed *m.l (-gyo ..., m.db)* (xis.)

Hab loo muujiyo falgalaka kiimikaad iyada oo lagu astaynayo summado saxarrada falgalaya (atammo, molikuyuullo, ayoonno iwm). Tusale ahaan: $x A + y B z C + w D$. "Calaamadda waxa loo akhriyaa leebab". Halka leeb waxa lagu isticmaala falgalka magedismaha ah, leebabka lammaanna falgalka gedismaha ah.

isle'eg-kubbad *m.db (-gyo ..., m.db)* (xis.) Habdhiska kulannada kaartis ee isle'egta kubbad sansaankeedu waa: $(x - a)2 + (y - b)2 + (z - c)2 = Y2$ taas oo a, b iyo c ay yihiiin kulannada xuddunta. Marka xudduntu tahay unugga isle'egtu waxa ay noqonaysa $x2 + y2 + z2 = r2$.

isle'eg-saabley *m.db (-gyo ..., m.db)* (xis.)

Isle'eg tibxaale oo jibbaarkeeda ugu sarreya ee doorsoomaha uu yahay darajada labaad. Sansaanka guud ee isle'eg saabley ah ee dorsoomaha x waa: $ax + bx + c = 0$, taas oo a, b iyo c ay yihiiin madoorsoomeyaal.

isle'eg-saddexjibbaar *m.db (-gyo ..., m.db)* (xis.)

Isle'eg tibxaale oo jibbaarka ugu sarreya ee doorsoomaha isle'egtu yahay darajada saddexaad. Sansaanta guud ee isle'eg saddex-jibbaar waa: $ax3 + bx2 + cx + d = 0$, taas oo a, b, c, iyo d ay yihiiin madoorsoomayaal.

isle'egta xaaladda maatarka *m.db (fis.)* Isle'eg xisaabeed oo xiriisira cadaadiska P, mugga V, iyo heerkulka kul daynaamikada T ee xaddi walax n. Isle'egta ugu fudud waa tan neefaha mitaaliga ah: PV = nRT, taas oo R ay tahay madoorsoomaha neefaha. Laakiin, adkyaasha, hoorarka iyo neefaha kaleba, isle'egtu waa murakab adag.

isle'egta-socodka *m.db (xis.)* Mid ka mid ah afarta isle'egood loona adeegsado walxaha xariiq toosan ku maraaya karaar madoorsoome ah (a), isle'egyaadan oo fogaanla la jaray (s) ku xidhiishinaayo amminta ay qaadatay (t).

isle'eg-tirignoometeri *m.db (-gyo ..., m.l)* (xis.)

Isle'eg uu ku jiro ugu yaraan hal doorsoome oo urur horaadkiisu yahay ururka xagallo rug beegaal ah.

isle'eg-toosan *m.db (-gyo ..., m.db)* (xis.)

Isle'eg jibbaarka ugu sarreya ee tibxaha doorsoomeyasha ah uu yahay darajada kowaad. Sansaanka guud ee isle'eg toosan waa $ax + = 0$, taas oo, a iyo c ay yihiiin madoorsoomayaal.

isle'eg-xigsiineed *m.db (-dyo, m.db)* (xis.)

Xiriirkka ka dhxeeyaa doorsoome madaxbannaan x, doorsoome ku xirane y, iyo mid ama wax ka badan ee diiraneyaal y ah oo loo eego x ama waa isle'eg ay ku jiraan diiraneyaal.

isle'eg-xigsiineed ee heerka-labaad *m.db (-gyo ..., m.db)* (xis.)

Isle'eg xigsiineed oo ku jira diiraneye heerka labaad ah dy^2/dx^2 . Ama jira diiraneye ka sarreya heerkan.

isle'egyo-seegmaweydo *m.db (xis.)* Urur isle egyo ah oo doorsoomeyaashoodu ay wada raaliggelin karaan ugu yaraan hal urur furfuriis. Tusaale ahaan: isle'egyada $x + y = 2$ iyo $x + 4y = 6$ waxa raaligeliya $x = 2/3$ iyo $y + 4/3$. Isle'egyada $x + y = 4$ iyo $x + y = 9$ ma aha seegmaweydo waayo ma jiro lammaane qiimeaal oo wada raaligeliya labada isle'eg.

isle'ekaan *m.f.db eeg isle'eg²*. *ld isle'ekaansho*.

isle'ekaansho *m.l/dh ld isle'ekaan*.

islis¹ *m.l* Is xoqid xoog leh oo laba shey ka dhex dhaca.

islis² *m.l (fis.)* Xooggga caabbinaya socodka dul marka loo ego dul kale oo ay is taabanayaan.

islis³ *f.g1 (-say, -stay)* Is xoqid.

islisid *m.f.db eeg islis³*.

isloogan *m.l (-nno, m.db)* Halkudhegyo qeexaya ujeeddo.

ismaahi *f.mg2 (-iyay, -isay)* Qof wax maahsan iska dhigid.

ismaahin *m.f.db eeg ismaahi*. *ld ismaahis*.

ismaahis *m.l ld ismaahin*.

ismaalaakadeed¹ *m.l* Isku muujinta la isku muujiyo wax aan la ahayn iyadoo xaqiiqadii la qarinaayo.

ismaalaakadeed² *f.mg1 (-day, -dday)* Hadba si isu muujin iyadoo runtii la qarinaayo.

ismaalaakadeedid *m.f.db eeg ismaakaakadeed²*.

ismaandhaaf¹ *m.l* Isfahmiwaayid laba qof ama ka badan ka dhex dhacda.

ismaandhaaf² *f.mg1 (-fay, -ftay)* Laba qof ama ka badan isfahmiwaayid.

ismaandhaafid *m.f.db eeg ismaandhaaf²*.

ismaldhikhi *f.mg2 (-iyay, -isay)* Xarrago iyo jiljileec aan la lahayn iska raadin.

ismaldhikhin *m.f.db eeg ismaldhikhi*. *ld ismaldhikhis*.

ismaldhikhis *m.l ld ismaldhikhin*.

ismaldhikhiye *m.l (-yaal, m.l)* Qof xarrago, jiljileec uusan lahayn iska doondoona.

ismale'eg *m.db (-gyo, m.db) (xis.)* Weedh xisaabeed sheegaysa in tibaaxi ay ka weyntahay ama ay ka yartahay tibaax kale qime ahaan. Wuxa la adeegsadaa summaddahan > iyo <. x > y, wuxa loo akhriyya “x waa ay ka weyntahay y”, iyo x < y wuxa loo akhriyya “x waa ay ka yartahay y”. Summadda >= waa ka weyn ama le'eq, summadda <= waa ka yar ama le'eq.

ismanshashuur¹ *m.l ld ismanshashuur¹*.

ismanshashuur² *f.mg1 (-ray, -rtay)* *ld ismaashashuur²*.

ismanshashuurid *m.db ld ismanshashuurid*.

ismaquudiye *m.l (baay)* Nooc nafaqada ka mid ah taas oo ah tamar laga soo dhiraandhiriyye qaadashada iyo dheeefshiidka walxo organigga ah; caadi ahaan nudo xayawaan ama geed. Maxsuulka burburay ee dheeefshiidka ayaa loo isticmaalaan samaynta walxaha organigga ah ee uu u baahanyayah nooluhu. Xayawaanka oo dhiami waxay cuntadooda ku helaan tabtan.

ismar *f.mg1 (-ray, -rtay)* Caro darteed wax la kala garan waayid.

ismarid *m.f.db eeg ismar*.

ismaris *m.l* Rooti subag iyo macmacaan dhexda looga tiray.

ismaro *m.db* Caro fudud oo qof yeesho. *ld ismaryo*.

ismaryo *m.db ld ismaro*.

ismashashuur¹ *m.l* Xishood badan oo ismacnayni ku jirto. *ld ismanshashuur¹*.

ismashashuur² *f.g1 (-ray, -rtay)* Xishood badan oo ismacnayni ku jirto yeelasho. *ld ismanshashuur²*.

ismashashuurid *m.f.db eeg ismanshashuur²*. *ld ismanshashuurid*.

ismoodsii *f.g/mg2 (-iyay, -isay)* 1. *(f.g)* Wax is gudbin. 2. *(f.mg)* Wax, wax kale maleyn.

ismoodsiin *m.f.db eeg ismoodsii*. *ld ismoodsiis*.

ismoodsiis *m.l ld ismoodsiin*.

ismoogeysii *f.g2 (-iyay, -isay)* Wax la garanyo is-illowsiin.

ismoogeysiin *m.f.db eeg ismoogeysiin*. *ld ismogeysiis*.

ismoogeysiis *m.l* 1. Wariiri. 2. *ld ismogeysiin*.

ismutux *f.mg1 (-xay, -xday)* Meel fagaara ah, keli ahaan fikrad aan lagula qabin isla soo taagid.

ismutuxi *f.mg2 (-iyay, -isay)* Qof meel aan looga baahneyn isa soo taagid.

ismutuxid *m.f.db eeg ismutux*. *ld ismu-tuxis²*.

ismutuxin *m.f.db eeg ismutuxi*. *ld ismu-tuxis¹*.

ismutuxis¹ *m.l ld ismutuxin*.

ismutuxis² *m.l ld ismutuxid*.

isnidaamis *m.l* Cadho.

isniin *m.db* Maalinta u dhexeysa axadda iyo talaadada.

isnoolee *f.mg2 (-leeyay, -leysay)* 1. Karti iyo firfircooni isu yeelid. 2. Is nafaqay.

isnooleyn *m.f.db eeg isnoolee*.

isnuug *m.l (isnuug, m.db)* 1. Nafley caano leh, oo meeshii laga maali lahaa ama dhashhoodu ka nuugi lahayd, iyagu isnuuga. 2. Inta isnuugta (irmaanka iyo dhashooda).

isquudiye *m.l (baay.)* Nooca nafaqada ka mid ah uu nooluhu ka sameyo walxo orgaanigga ah ee uu u baahanyahy, kuwaas oo uu ka sameeyo il aan orgaanig ahayn. Dhirta cagaaran oo dhami waa isquudiye, waxaanay ilayska u isticmaalaan il tamareed.

israac *m.l (-cyo, m.db)* Isuttagga laba ummadowd iwm ay yeeshaan iyagoo maamul siyaasadeed oo isku mid ah wadaaga.

israaci *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Wax aad u jecleysasho. 2. Qof dhaawac ah diliid. 3. Qabyo dhammaystirid. 4. Qoryo shidmaya afkooda isugeyn.

israacin *m.f.db eeg* israaci. *ld* *israacis.*

israacis *m.l ld* *israacin.*

isrogrog *m.l (nax.)* Nadooca ama isrogrogga ku dhaca falka, arrinkaasoo ku xiran: habka, amminka, qofka, tirada iwm. Tus. "Hibaaq way tagtay", "Hibaaq iyo Cigaal way tageen".

istaadiyo *m.db (-yayaal, m.l)* Fagaaro loo habeeeyey in lagu qabto tartamada ciyaarah.

istaafilokookaas *m.l (-syo, m.db) (baay.)* Qayb ka tirsan kooxda baktiriyada ee garaambositifka ah. Wuxu leeyahay qaab wareeg oo isugu urura xirmooyin laamaha canabka u eg. Noocyoo ka mid ah cudur ma keenaan qaarna waa deris ku nool. Noocyoo badanna waxay soo daayaan sun.

istaag¹ *m.l* Taagnaan aan dhaqdhaqaq lahayn. *ld* *istaagid.*

istaag² *f.mg1 (-gay, -gtay)* 1. Jirka oo ligan lugaha meel ku hayn. 2. Socod ka joojin ahaasho.

istaagan *f.mg4 (-gnaa, -gnayd)* Wax ligan ahaansho.

istaagid *m.f.db eeg* istaag². *ld* *istaag¹.*

istaagnaan *m.f.db eeg* istaagan. *ld* *istaag-naansho.*

istaagnaansho *m.l ld* *istaagnaan.*

istaahil¹ *m.l* 1. Fal u dhigma xumaan ama wanaag la gaystey. 2. *ld* *istaahilid.*

istaahil² *f.g1 (-ilay, -ishay)* Qof wanaag ama xumaan geystey fal u qalma ku abaal marin.

istaahilid *m.f.db eeg* istaahil¹. *ld* *istaahil¹* (2).

istaaji *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Wax hoos yiil kor u qaadid iyadoo la taagayo. 2. Wax socday joojin.

istaajin *m.f.db eeg* istaaji.

istaandar *m.l (fis.)* Xaalad beegaal.

istaaqfarad *m.l ld* *istaaqfarasho.*

istaaqfarasho *m.f.db eeg* istaaqfarad. *ld* *istaaqfarad.*

istaaqfaro *f.g3* Duco Ilah lagu weyddiisto dembi dhaafid.

istaaqfurlow *m.l ld* **istaaqfurow.**

istaaqfurow *m.l* Waqtii dabayl xoog leh oo siigo xambaarsan jirto. *ld* **astaaqfurow,** **istaaqfurlow.**

istaaqfurullahi *m.db ld* **istaaqfurulle.**

istaaqfurulle *m.l* Duco Ilah lagu wayddiisto dembi dhaaf. *ld* **istaaqfurullahi.**

istaaqfurulley sad *m.l ld* **istaaqfurulley-sasho.**

istaaqfurulley sasho *m.f.db eeg* istaaqfurulleyso. *ld* **istaaqfurulley sad,** **istaaqfurulley si.**

istaaqfurulley si *m.l ld* **istaaqfurulley sasho.**

istaaqfurulley so *f.mg3 (-stay, -satay)* Ilah dembi dhaaf wayddiisasho.

istaarj *m.l (-jyo, m.db) (baay.)* Booli-sakraydh ka kooban saamiyo kala duwan oo leh gulukows, boolimeer, amilows iyo amilobektin. Ika badanaa waxa laga helaa dhirta, gaar ahaan, xiddiddada, tuyubarka, iniinyaha iyo khudaarta, sida kaarbohaydrayt tamar kayd. Haddaba i.ku wuxuu xayawaanka u yahay il tamareed. Marka la dheefshiido marka u dambaysa waxa laga helaa gulukows. Xubuubka s.ku kuma milmaan biyaha qabow, laakiinse haddii la kululeeyo ay burburaan oo waxay sameeyaan milan isjiidanay.

istaarj xayawaan *m.l* Glaykojiin.

istallaab *m.db (-bo, m.l)* *ld* **iskutallaab.**

istaraatiji *m.l kh (-yo, m.db)* I. ah: meel difaaca ku habboon.

istaraatijiyyad *m.db (-do, m.l)* Qorshe loo dejiyo in lagu maamulo hawl gaashaandhig, siyaasad, ama dhaqaale. *ld* **istaraatijiyo.**

istaraatijiyo *m.db ld* **istaraatijiyyad.**

istarabtokokas *m.l (-syo, m.db) (baay.)* Qayb ka tirsan kooxda baktiiriyada garaam bositifka ah oo qaab wareeg ah leh sida silsiladdana u sameysma qaybo ka mid ah ayan cudur keenin qaarna waa cudur wadayaal.

istarabtomaysiin *m.l (-nno, m.db) (daawu)* Dawo laga soo saaray baktiiriyada la yiraahdo "streptomyces riseus" oo lagu daweeyo infekshinno ay keenaan baktiiriyaal kala duwan.

istareex¹ *m.l* Raaxo.

istareex² *f.mg1 (-xay, -xday)* Raaxo helid.

istareexid *m.f.db eeg* istareex².

istareexsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax istareex ku jiro ahaansho.

istareexsanaan *m.f.db eeg* istareexsan. *ld* *istareexsanaansho.*

istareexsanaansho *m.l/dh ld* **istareex-sanaan.**

istebis *m.l (-syo, m.db) (juqr.)* Dhulcawsaadka loolka dhexe, oo ka kooban heer, guud ahaan bannaanada aan dhirta lahayn ee yurayshiya, oo fidsan gobollada hoose ee Danuub, iyo jiid weyn oo ah koonfurta yurub ee midowga soofiyati iyo koonfurta galbeed ee Sayberiya.

isteeg *m.l (-gyo, m.db)* Xirmo ka kooban toban baakad oo sigaar ah.

isteerin *m.l (-mmo, m.db)* Bir wareegsan oo dareewilku gacanta ku qabsado oo hadba baabuurka meesha uu doono ugu duwo.

ister *m.l (-ryo, m.db) (kiim.)* Nooc iskudhis orgaanig ah oo ku samaysma falgal dhexmara asiihd iyo alkohool.

isticmaal¹ *m.l (-llo, m.db)* Adeegsiga shey loo adeegsado waxa lagu qaban karo.

isticmaal² *f.g/mg¹ (-aalay, -aashay)* Wax adeegsasho.

isticmaalid *m.f.dh eeg isticmaal².*

isticmaar *m.l (-rro, m.db) (siyaa.)* Hab waddan quwad lehi uu ku xukumo waddan kale aan awood lahayn, isaga oo isticmaalaya kheyraadkiisa, si uu u kordhiyo awooddiisa.

isticmaarsad *m.l ld isticmaarsasho.*

isticmaarsasho *m.f.dh eeg isticmaarso. ld isticmaarsad, isticmaarsi.*

isticmaarsi *m.l ld isticmaarsasho.*

isticmaarso *f.g³ (-saday, -satay)* 1. Xukun qasab ah ummad kula kicid iyadoo xaqooda la duudsinayo. 2. Cid addoon-sasho.

istiibiyam *m.db (kiim.)* Summad: sb. Bir wiriqle ah midabkeeduna yahay caddaan qalin ah kana tirsan ururka V ee tusaha kalgalka curiyeyaasha. Wawa loo helaa curiye ahaan, ogsaydh ahaan ama salfaydh ahaan (istibnayt, Sb2S3). Culays-atam: 121.75; tiro-atam: 51.

istiil¹ *m.l* Karti iyo dadaal dheeraad ah oo lagu fuliyo hawl qabashadeedu dhib tahay.

istiil² *f.mg¹ (-iilay, -iishay)* Hawl qabashadeedu dhib tahay karti iyo dadaal dheeraad ah ku fulin.

istiilid *m.f.dh eeg istiil².*

istijo *m.db (-ooyin, m.l)* 1. Biyo yar oo lagu darbado. 2. Nadiifinta la nadiifyo xubnaha saxarada iyo kaadidu ka timaaddo nadiifin.

istijoo *f.mg³ (-ooday, -ootay)* Xubnaha saxarada iyo kaadidu ka timaaddo nadiifin.

istijood *m.f.dh eeg istijoo.* Salaad sunno ah, soon iyo ducooyin loo sameeyo muraad adkaaday in Eebbe sahlo.

istikhyaar *m.l ld ikhtiyaar.*

istiqaalad *m.db ld istiqalo.*

istiqalo *m.db (-ooyin, m.l)* Qoraal lagu codsanayo xil ka degid. *ld istiqaalad.*

istiqfaar *m.db* Dalbashada Ilah laga dalbado dembi dhaaf.

istiqfaarasho *m.f.dh eeg istiqfaaro.*

istiqfaaro *f.mg³ (-rtay, -ratay)* Istiqfaar samayn.

istiqlaal *m.l* Madax bannaani; xorriyad.

istiraasho *m.db (-ooyin, m.l)* Cad yar oo mara ah oo wax lagu tirtiro.

istiratiijiyad *m.db (-do, m.db)* 1. (*siyaa.*) Qorshe la qabto si loo gaaro himilo, gaar ahaan siyaasadda, dagaalah, ganacsiga. 2. (*siyaa.*) Qorshe xirfaddeed in lagu meeleyo ciidan iyo hubka, si loo helo guusha ama faa'idada ugu fiican.

istomata *m.l (-ooyin, m.l)* (*baay.*) Dalool ku dhix yaallo saytobalaasamka unug nool kaas oo ay ka buuxaan hawo, biyo, dareereyaa kale, dheecaan ama saxaro cunto ah. Unugyada dhirta, had iyo jeer waxay leeyihiin dalool weyn oo keliya, laakiin unugyada xayawaanku inta badan waxay leeyihiin dhower dalool oo yaryar.

istoy kyoometri *m.l (-iyo, m.db) (kiim.)* Saamiga isu beegma ee curiyeyaasha marka iskudhisiyadu samaysmayaan ama walxuhu isla falgalayaan.

istraatosfeer *m.l* Gibil labaad ee fidsan ilaa 50 km. Heerkulka gibilkani, ugu dhawaan, waa madoorsoome, waana gibilka ku habboon duulimaadyada dayaaradaha dhuundhaska ku shaqeeya.

istroojin *m.l (-nno, m.db)* (*baay.*) Koox hormoonno ah mid ka tirsan, sida: istiriyooy, istiroon iyo istradiyooy, kuwaasoo suga koridda qaab dumareedka ayagoo horumarinaya koritaanka iyo hawlqabadka xubno jinsiyeedka dumarka iyo qaab jinsiyeedka labaad ee dumarka sida: korista naasaha.

istun *m.l* Xus dhaqameed weyn oo ula la isla dhaco oo sanadkiiba mar lagu qabto magaalada Afgooye.

istutus *m.l* Wax loo sameeyo halagaa sheego.

istuu迪yo *m.l (-yayaal, m.l/dl)* Qol ama ka badan oo wararka, filmada iwm lagu duubo ama lagu keydiyo.

isu ekaansho *m.db* Isbarbardhig ama isku ekaansho ka dhhexeya laba shay, taaso isaga mid yihiin hal dariiqo. “Isu-ekeyn” waa marka aad is bardbardiit laba shay, si aad u sharaxdid ama aad u fahamtid waxa ay yihiin.

isudaran *m.l* (*nax.*) Labo curiye oo aan is qaban karin oo midba midka kale aan u oggolaanayn in ay iskula jiraan hal mee.

isudduwe *m.l* (-*wayaal*, *m.l/dh*) *ld* **iskudduwe**.
isudhigan kiimikeed *m.l* (-*dyo*, *m.db*) culays-isudhigan.

isu'eg *m.l* (-*gyo*, *m.db*) (*xis.*) Laba ama dhowr shaxan oo u kala duwan iskeel ahaan, hase yeeshiee qaab ahaan aan u kala duwaneyn. Laba shaxan joometeri waa ay isu egithiin haddii midkood uu yahay kan kale oo la weyneeyay. Geesooleyasha isu'eg waxa ay leeyihiin xaglo gudboon oo isle'eg iyo dhinacyo isku aaddan oo saamiggal isu ah.

isu-ekee *f.g2* (-*keeyay*, -*keysay*) (*riw.*) Jilid; dhaajin.

isugee *f.g2* (-*geeyay*, -*geysay*) Laba tiro ama ka badan isku darid.

isugeeye *m.l* Gawaad; ruufiyaan.

isugeyn¹ *m.f.dh* *eeg* isugee.

isugeyn² *m.l* (*xis.*) Astaanta +. Xisaabfalka la isugu keeno laba ama dhowr xaddi si ay u sammeeyaan xaddi kale oo lagu maga-caabo wadar.

isugeysad *m.l ld* **isugeysasho**.

isugeysasho *m.f.dh* *eeg* isugeyso. *ld* **isu-geysad**, **isugeysi**.

isugeysi *m.l ld* **isugeysasho**.

isugeyso *f.mg3* (-*stay*, -*satay*) 1. Laba tiro ama ka badan iskudarid. 2. Dhibaato is badiid.

isugujoopsasho *m.f.dh* *eeg* isugujoopsos. *ld* **isugujoopsi**.

isugujoopsi *m.l ld* **isugujoopsasho**.

isugujoopsos *f.g3* (-*saday*, -*satay*) Si dhagso leh nafley u gawracid.

isuqaybin *m.db* (*xis.*) Astaanta :. Xisaabfalka labaale ee lagu helo qaybta laba xaddi (tiro). Isuqaybinta waa xisaabfalka weydaarka u ah iskudhufashada.

isutag *m.l* 1. Is raaca laba dawladood, laba ummadood ama ka badan ay is raacaan iyago hab siiyaasi wadaagaya. 2. Gal moodka dhex mara ragga iyo haweenka.

isutallow *m.l* (-*wyo*, *m.db*) (*baay.*) Isku beddelka qaybo ka mid ah koromotaydhyada u dhexeeyaa. Koromosoomyo isku mid ah.

iswaafaqsanaan *m.l* (*nax.*) Curiyeyaal weerta oo isku waafaqa xagga caynta tirada iwm. Tus. "Inantu dawo ayay cabtay", "Inanku dawo ayuu cabay".

isweydaar¹ *m.l* Iska-horimaad; isdhaaf.

isweydaar² *m.l.kh* 1. I. ah: lug iyo addin aan isku dhinac ahayn. 2. I. ah: isdhaafidda la isu dhaafao labo jaho oo isku cid ah.

isweydaarsi *m.l* Siin iyo qaadasho.

isxaan *m.l ld* **ixsaan**.

isxabaalid *m.dh* (*baay.*) Xaalad hurdo oo kale ah, taasi oo xayawaanka qaarkood kaga gudbaan bilaha jilaalka ee ay jiraan cunta yaraanta iyo qabowgu. Waxay xayawaanku sameeyaan isbeddello fisiyoolajiyeed oo ay ka mid yihiin hoos u dhaca heerkulka jidhka iyo garaaca wadnaha, waxa anay ku noolaadaan keydka duxdooda.

isyeeleyel¹ *m.l* Wax aan la ahayn oo la iska dhigo. *ld* **iskayeeleel¹**.

isyeeleyel² *f.mg1* (-*eelay*, -*eeshay*) Wax aan la ahayn iska dhigid. *ld* **iskayeeleyel²**.

isyeeleyeeliid *m.f.dh* *eeg* isyeeleyel². *ld* **iskayeeleyeeliid**.

itaal **birlabeed** *m.l* (-*dyo*, *m.db*) (*fiis.*) Summad H. Xaddi leeb laguna qeexo bar gaar ah ku taal badad birlabeed keenaysana cabbirka qaybta cufnaan burqaad birlabeedka (B), xorna ka ah dhextaalka ay ku falmayaan xoogagga badada birlabeed. Wixa lagu cabbiraa halbeegga (A/m).

itaal **iftiimeed** *m.l* (-*dyo*, *m.db*) Burqad iftiimeedka ku abbaaran dul yar oo jiho gaar ah kaga yaal il-llays ku ligan jihadan.

itaal¹ *m.l* Xoog.

itaal² *m.l* (*fiis.*) Summad T' (jabaq). Dhakhsaha ay tamarta jabaqda ku dhextamro halbeeg bed ah oo ku ligan foolkabahidda hirarka jabaqda. Itaalku waxa uu saamiggal quman la yahay laba jibaarka qotonka gariirkha hawada. Halbeegga taalka waa desibal. b) *eeg* itaalka birlabeed. t) *eeg* itaalka danabka. j) *eeg* itaalka iftiimeed.

itaal³ *f.mg1* (-*aalay*, -*aashay*) Tabar leh noqosho.

itaal-danabeed *m.l* (-*dyo*, *m.db*) (*fiis.*) Summad E. Itaalka badada danabka ee bar, waa xoogga saaran halkii saldanab togane ah oo yaalla bar ka mid badada danabka. Xoogga, F, ee ku abbaaran saldanabka, Q, waxa lagu helaa F = QE, markaas E = F/Q halbeegga itaalka danabku waa (N/C).

itaaldarro *m.db* Tabaryari.

itaalid *m.f.dh* *eeg* itaal³.

itaalsad *m.l ld* **itaalsasho**.

itaalsasho *m.f.dh* *eeg* itaalso. *ld* **itaalsad**, **itaalsi**.

itaalsheegad *m.l ld* **itaalsheegasho**.

itaalsheegasho *m.f.dh* *eeg* itaalsheego. *ld* **itaalsheegad**.

itaalsheego *f.mg3* (-gtay, -gatay) U i.: wax xoog ku maquunin.
itaalsi *m.l ld itaalsasho.*
itaalso *f.mg3* (-saday, -satay) Itaal yeelasho.
itaalxumo *m.dh* Itaaldarro.
itanol *m.l (kiim.)* Alkohool hoor ah oo bida, midabna aan lahayn. Itanoorka waxa lagu soo saaraa dariiqadda khamiirinta sonkorta.
itataabayn *m.f.dh eeg* itataabee. *ld itataabin.*
itataabee *fg2* (-beeyay, -baysay) Cid liidata taakuleyn. *ld itataabi.*
itataabi *fg2* (-iyay, -isay) *ld itataabee.*
itataabin *m.dh ld itataabeyn.*
itataabo *m.dh* (-oojin, *m.l*) Waxtar; tural; dhimris; jemic; gargaar; tabantaabo; ititibo.
iter *m.l (-rro, m.dh)* (*kiim.*) Nooc iskudhis organig ah oo leh kooxda -O-. Iteryada fududi waxay leeyihiin naaneysta R-O-R', halkas oo R iyo R' ay yihiin kooxo alkayl ama arayl ah oo aan ahayn iskumid.
itifaaq *m.l* Heshiis la isku wada af-garto.
titib *m.l* Xanaanaynta aad wax loo xunnaaneeyo.
titibi *fg2* (-iyay, -isay) Wax aad u xanaanayn.
titibin *m.f.dh eeg* ititibi. *ld ititibis.*
titibis *m.l ld ititibin.*
titibsan *f.mg4* (-naa, -nayd) Wax la ititibiyay ahaansho.
titibsanaan *m.f.dh eeg* ititibsan. *ld ititibsanansho.*
titibsanansho *m.l/dh ld ititibsanaan.*
itixaad *m.l* Isutagga siyaasadeed, dhaqaale, iwm ee dhex mara laba dawlad iwm; midow.

itixaaman *f.mg4* (-naa, -nayd) *ld imtixaaman.*
itixaamid *m.dh ld imtixaamid.*
itixaan¹ *m.l ld imtixaan¹.*
itixaan² *fg1* (-nay, -ntay) *ld imtixaan².*
itixaanid *m.dh ld imtixaamid.*
itixaannaan *m.dh ld imtixaannaan.*
itixaannaansho *m.l/dh ld imtixaannaan.*
ixsaan *m.l* Wanaag cid loo galoo. *ld isxaan.*
ixtiraam¹ *m.l* Dareen xurmo iyo qaddarin leh oo cid loo muujijo.
ixtiraam² *f.mg1* (-aamay, -aantay) Dareen xurmo iyo qaddarin leh cid u muujin.
ixtiraamid *m.f.dh eeg* ixtiraam².
iya¹ *mu.eb ld iyada.*
iya² *mu.eb ld iyaga.*
iyada *mu.eb* Magacuyaal tilmaama qofka saddexaad ee kelida oo dheddig ah (tan laga hadlayo ama wax laga qorayo). *ld iya¹.*
iyaga *mu.eb* Magacuyaal tilmaama qofka saddexaad ee wadarta ah (kuwa laga hadlayo ama wax laga qorayo). *ld iya².*
iyama *mu.we* Waa kuwe?
iyana *mu.eb* 1. Magacuyaalka qofka saddexaad ee kelida ah oo ka kooban 'iya 1' iyo 'na 2'. 2. Magacuyaalka qofka saddexaad ee wadarta ah oo ka kooban 'iya 2' iyo 'na 2'.
iyo *xi.* Eray lagu xiriiryo magacyo ama tixo. Tus. "Hilib iyo baris", "Inuu yimid iyo in kale soo hubso".
iyukaaryootig *m.dh* (-gyo, *m.dh*) (*baay.*) Noole ka kooban unugyo, ay ku jiraan walxaha hiddo-barasho oo leh bu' muuqata.